

ARK
RY
WA
ED

100-100-100

P-80 III

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

Rok III

WARSZAWA, dnia 15 stycznia 1936 r.

Nr 1

T R E Ś Ć:

I. OCHRONA I INSPEKCJA PRACY.

	Str.
Poz. 1. Zarządzenie M. O. S. z dn. 23.XII. 1936 r. w sprawie powołania Nadzw. Komisji Rozjemcz. dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych na obszarze powiatów: brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszewskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzeskiego woj. lwowskiego na rok służbowy 1937/38 (Monitor Polski z dnia 2 stycznia 1937 r. Nr 1, poz. 2)	2
Poz. 2. Zarządzenie M. O. S. z dn. 23.XII. 1936 r. w sprawie powołania Nadzw. Komisji Rozjemcz. dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych i straży leśnej na obszarze woj. stanisławowskiego tarnopolskiego i lwowskiego z wyłączeniem pow. brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzeskiego na rok służbowy 1937/38 (Monitor Polski z dnia 4 stycznia 1937 r. Nr 2, poz. 3)	3
Poz. 3. Okólnik Nr 1/37 M. O. S. z dn. 8.I. 1937 r. Nr Pp. 1/0-7 w sprawie obowiązku legalizacji taczek do przewozu zwierząt	3
Poz. 4. Zarządzenie Komisarza Demobilizacyjnego dla obszaru woj. pomorskiego, miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław oraz pow. szubińskiego i wyrzyskiego z dn. 30.XII. 1936 o nadaniu mocy powszechnie obowiązującej orzeczeniu komisji pojednawczo-rozjemczej w Gdyni z dn. 11.XII. 1936 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle rybnym (wędzarnianym i konserwowym) na terenie portu i miasta Wielkiej Gdyni (Monitor Polski z dnia 14 stycznia 1937 r. Nr 10, poz 18)	4
Poz. 5. Orzeczenie Nadzw. Komisji Rozjemcz. ustalającej warunki pracy i płacy robotników rolnych na obszarze woj.: warszawskiego i m. st. Warszawy, białostockiego, lubelskiego, łódzkiego i kieleckiego z wyłączeniem pow. olkuskiego na rok służbowy 1937/38 (Monitor Polski z dnia 5 stycznia 1937 r. Nr 3, poz. 5)	6
Poz. 6. Ogłoszenie M. Sprawiedl. z dn. 2.I. 1937 o powołaniu ławników i zastępców ławników z grupy pracodawców i pracowników Sądu Pracy w Białymstoku oraz Sądu Okręgowego w Białymstoku na okres trzyletni z dniem 1 stycznia 1937 r. (Monitor Polski z dnia 12 stycznia 1937 r. Nr 8, poz. 13)	18

III. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.

Poz. 7. Zarządzenie M. O. S. z dn. 16.XII. 1936 r. w sprawie opłat na rzecz Kasy Bratniej Zagłębia Dąbrowskiego w I kwartale 1937 r. (Monitor Polski z dnia 2 stycznia 1937 r. Nr 1, poz. 1)	18
Poz. 8. Zarządzenie M. O. S. z dn. 9.I. 1937 r. o wysokości odszkodowania przypadającego ubezpieczalnikom społecznym od Funduszu Pracy	18

V. ZDROWIE PUBLICZNE.

Poz. 9. Ustawa z dn. 12.XII. 1936 r. o wojewódzkim Zakładzie Higieny w Katowicach (Dziennik Ustaw Śląskich z dnia 31 grudnia 1936 r. Nr 24, poz. 37)	25
Poz. 10. Pismo okólne M. O. S. z dn. 16.XII. 1936 r. Nr Zn. 6a/Za-6 w sprawie przywrócenia lekarzowi Kazimierzowi Zawadzkiemu prawa wykonywania praktyki lekarskiej	26
Poz. 11. Pismo okólne M. O. S. z dn. 13.I. 1937 r. Nr Zn. 14a/3-7 w sprawie pomocy okulistycznej dla funkcjonariuszów państwowych	26

11111 2544

	Str.
Poz. 12. Pismo okólne M. O. S. z dn. 15.I. 1937 r Nr. Zn. 3e/27-6 w sprawie cofnięcia zezwolenia na obrót specyfiku farmaceutycznego p. n. Specifique Lancelot	27
Poz. 13. Pismo okólne M. O. S. z dn. 15.I. 1937 r Nr Zn. 3e/24-6 w sprawie kontroli obrotu kodeiną w hurtowych składach materiałów aptecznych	27
Poz. 14. Pismo okólne M. O. S. z dn. 15.I. 1937 r.Nr Zn. 3e/16-6 w sprawie udziału samorządu w pokrywaniu kosztów zwalczania chorób zakaźnych	28

VI. SPRAWY OGÓLNO-ADMINISTRACYJNE.

Poz. 15. Okólnik Nr 2/37 M. O. S. z dn. 15.I. 1937 r. Nr Or. 3/1-7 w sprawie zwalniania próśb o pracę i zapomogi od opłacania kosztów związanych z ich załatwieniem	29
--	----

I. Ochrona i inspekcja pracy.

1.

ZARZĄDZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 23 grudnia 1936 r.

w sprawie powołania Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych na obszarze powiatów: brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzesckiego województwa lwowskiego na rok służbowy 1937/38.

(Monitor Polski z dnia 2 stycznia 1937 r. Nr 1, poz. 2)

Na podstawie art. 1 i 2 ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 686) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Powołuję niniejszym Nadzwyczajną Komisję Rozjemczą dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych na obszarze powiatów: brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzesckiego województwa lwowskiego na rok służbowy 1937/38.

§ 2.

Przewodniczącym tej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej mianuje p. inż. Stanisława Zwolińskiego, Inspektora Pracy VIII Okręgu we Lwowie.

§ 3.

Skład tej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej poza delegatami rządowymi określam w następujący sposób:

- a) Związek Ziemian w Krakowie wyznaczy 2 przedstawicieli;
- b) Związek Małopolskich Rolników we Lwowie wyznaczy 2 przedstawicieli;
- c) Związek Robotników Rolnych i Leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w Poznaniu wyznaczy 1 przedstawiciela;
- d) Związek Zawodowy Robotników Rolnych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie wyznaczy 1 przedstawiciela;
- e) Związek Zawodowy Chrześcijańskich Robotników Rolnych i Leśnych we Lwowie wyznaczy 1 przedstawiciela;
- f) Związek Zawodowy Robotników Rolnych i Leśnych w Polsce Związku Związków Zawodowych w Poznaniu wyznaczy 1 przedstawiciela.

§ 4.

Pierwsze posiedzenie Komisji wyznaczam na dzień 21 stycznia 1937 r. o godzinie 11-iej w lokalu Inspektoratu Pracy VIII Okręgu we Lwowie, Plac Smolki 3.

Minister Opieki Społecznej:
(—) *Marian Zyndram-Kościalkowski*

2.

ZARZĄDZENIE

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 23 grudnia 1936 r.

w sprawie powołania Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych i straży leśnej na obszarze województw stanisławowskiego, tarnopolskiego i lwowskiego z wyłączeniem powiatów: brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzesckiego na rok służbowy 1937/38.

(Monitor Polski z dnia 4 stycznia 1937 r. Nr 2, poz. 3)

Na podstawie art. 1 i 2 ustawy z dn. 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 686) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Powołuję niniejszym Nadzwyczajną Komisję Rozjemczą dla ustalenia warunków pracy i płacy robotników rolnych i straży leśnej na obszarze województw stanisławowskiego, tarnopolskiego i lwowskiego z wyłączeniem powiatów: brzozowskiego, jarosławskiego, kolbuszowskiego, krośnieńskiego, łańcuckiego, niżańskiego, przeworskiego, rzeszowskiego, sanockiego i tarnobrzesckiego na rok służbowy 1937/38.

§ 2.

Przewodniczącym tej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej mianuję p. Wacława Preniera, Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Opieki Społecznej.

§ 3.

Skład tej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, poza delegatami rządowymi, określam w następujący sposób:

a) Związek Ziemiaków Wschodnich Województwa Małopolskiego we Lwowie wyznaczy 2 przedstawicieli;

b) Związek Małopolskich Rolników we Lwowie wyznaczy 2 przedstawicieli;

c) Związek Dzierżawców Rolnych we Lwowie wyznaczy 1 przedstawiciela;

d) Związek Robotników Rolnych i Leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego w Poznaniu wyznaczy 2 przedstawicieli;

e) Związek Robotników Rolnych i Leśnych „Siejba” we Lwowie wyznaczy 1 przedstawiciela;

f) Związek Zawodowy Robotników Rolnych i Leśnych w Polsce Związku Związków Zawodowych w Poznaniu wyznaczy 2 przedstawicieli.

§ 4.

Pierwsze posiedzenie Komisji wyznaczam na dzień 14 stycznia 1937 r. o godzinie 11-ej w lokalu Inspektoratu Pracy VIII Okręgu we Lwowie, Plac Smolki 3.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

3.

OKÓLNIK Nr 1/37

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 8 stycznia 1937 r. Nr Pp. 1/0-7

w sprawie obowiązku legalizacji taczek do przewozu żwiru.

Do

Panów Inspektorów Pracy wszystkich okręgów i obwodów.

Związki pracownicze w przemyśle żwirownym niejednokrotnie zwracały się do Ministerstwa Opieki Społecznej z prośbą o wyjaśnienie, czy taczki służące do przewozu żwiru, jako jednoczesne narzędzia do mierzenia jego ilości, podlegają obowiązkowi legalizacji. Kwestia ta często była regulowana w umowach zbiorowych zgodnie z postulatami pracowników.

Obecnie Ministerstwo otrzymało w powyższej kwestii autorytatywne wyjaśnienie Głównego Urzędu miar z dnia 28 lipca 1936 r. Nr 36.II.1516. Zgodnie z definicją zawartą w art. 9 dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. U. R. P. z r. 1928, poz. 661) taczki te są narzędziami mierniczymi do mierzenia objętości, a ponadto są stosowane w obrocie publicznym do ustanawiania wartości świadczeń. Podlegają zatem w myśl przepisów art. 14 powołanego dekretu obowiązkowi legalizacji. Artykuł ten stanowi, że w obrocie publicznym do mierzenia objętości, o ile przez to będzie lub może być ustanawiana wartość rzeczy lub świadczeń, mogą być wyłącznie stosowane i przechowywane narzędzia miernicze legalizowane, legalne i rzetelne.

Stosowanie powyższych postanowień ciąży przede wszystkim na przedsiębiorcach. Wykroczenie przeciwko przepisom dekretu zagrożone jest sankcją karną w postaci grzywny, aresztu i konfiskaty lub uniezdolnienia bądź zniszczenia nieodpowiednich narzędzi.

Bezpośredni nadzór nad przestrzeganiem postanowień dekretu należy do Policji Państwowej i gmin miejskich, dochodzenie zaś i ściganie wykroczeń — do kierowników miejscowych urzędów miar.

Dlatego, w razie stosowania w obrocie publicznym tacek, nieodpowiadających postanowieniom prawa o miarach, robotnicy zatrudnieni w przedsiębiorstwach, które takie taczki stosują, lub robotnicze związki winni zwracać się do miejscowych organów Policji Państwowej lub gmin miejskich z żądaniem dokonania rewizji na miejscu tego rodzaju narzędzi mierniczych i sporządzenia odpowiednich protokółów, które muszą być następnie przesłane właściwym kierownikom miejscowych urzędów miar, w celu wycofania z obrotu publicznego tych tacek i pociągnięcia winnych do odpowiedzialności karno - administracyjnej. Gdyby żądaniom takim organa Policji Państwowej lub gmin miejskich nie zadośćczyniły, należy powiadomić o stosowaniu nieodpowiadających przepisom tacek bezpośrednio właściwy terytorialnie miejscowy urząd miar.

W związku z tymi wyjaśnieniami, Ministerstwo Opieki Społecznej poleca Panom przy okazji wyzytacji w zakładach pracy, używających tacek, jako narzędzi mierniczych, służących do obliczenia wysokości zarobku robotniczego, zwracanie uwagi na dopełnienie obowiązku legalizacji tacek oraz pouczanie zainteresowanych o obowiązkach i uprawnieniach, wynikających z powyższych przepisów, w wypadkach zaś rażących — zwracanie się do miejscowych organów Policji Państwowej lub gmin miejskich, z żądaniem dokonania rewizji tacek na miejscu, a gdyby żądanie to nie odniosło skutku, zwracanie się do właściwego terytorialnie urzędu miar.

Główny Inspektor Pracy
i Dyrektor Departamentu:

(—) *M. Klott*

4.

ZARZĄDZENIE

Komisarza Demobilizacyjnego

dla obszaru województwa pomorskiego, miasta i powiatu Bydgoszcz, miasta i powiatu Inowrocław oraz powiatów szubińskiego i wyrzyskiego

z dnia 30 grudnia 1936 r.

o nadaniu mocy obowiązującej orzeczeniu Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Gdyni z dnia 11 grudnia 1936 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle rybnym (wędzarnianym i konserwowym) na terenie portu i miasta Wielkiej Gdyni.

(Monitor Polski z dnia 14 stycznia 1937 r. Nr 10, poz. 18)

Na podstawie § 23 rozporządzenia o przyjmowaniu i wydalaniu robotników podczas okresu demobilizacji gospodarczej z dnia 3 września

1919 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niemieckiej, str. 1500) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Orzeczenie Komisji Pojednawczo - Rozjemczej w Gdyni z dnia 11 grudnia 1936 r. o warunkach pracy i płacy w przemyśle rybnym (wędzarnicznym i konserwowym) na terenie portu i miasta Wielkiej Gdyni nadaje moc obowiązującą, poczynając od dnia 11 grudnia 1936 r.

Tekst orzeczenia podany jest w załączeniu do zarządzenia niniejszego.

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Monitorze Polskim.

Komisarz Demobilizacyjny:

(—) *Inż. H. Zagrodzki*

1 zał.

ORZECZENIE.

Komisja Pojednawczo - Rozjemcza w Gdyni, ustanowiona rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 24-go czerwca 1935 roku (Dz. U. R. P. Nr 50/35, poz. 331), działając na podstawie dekretu z dnia 23 grudnia 1918 roku o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1456) w celu załatwienia zatargu dotyczącego warunków pracy i płacy dla robotników i robotnic zatrudnionych w przemyśle rybnym a mianowicie: wędzarnicznym i konserwowym na terenie Wielkiej Gdyni, na posiedzeniach w dniach 10 i 11 grudnia 1936 r. w lokalu Inspektoratu Pracy 60 Obwodu w Gdyni w składzie ustalonym zgodnie z § 15 dekretu z dnia 23 grudnia 1918 r. o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1456).

Przewodniczący: *Inż. Józef Helbrecht*
Inspektor Pracy 60 Obwodu

Ławnicy ze strony
pracodawców: *Hryniewicki Antoni*
Nacz. Morskiego Urzędu
Rybackiego
Inż. Skarżyński Józef
Inż. Strokowski Stefan

Ławnicy ze strony
pracobiorców: *Tusk Jan*
Sobczak Ignacy
Zborowski Włodzimierz

w obecności uczestników zatargu ze strony pracodawców:

Związek Fabrykantów i Przemysłowców w Gdyni, Sekcja Przemysłu Rybnego, w osobach:

Kunerta Józefa Henryka

Dyrektora Związku Fabrykantów i Przemysłowców w Gdyni

Krakowskiego Adolfa

Wiceprezesa Sekcji Przemysłu Rybnego Związku Fabrykantów i Przemysłowców w Gdyni

ze strony pracobiorców:

C. K. Z. Z. Związek Robotników Przemysłu Spożywczego w Polsce oddział w Gdyni w osobach:

Paulińskiego Franciszka — sekretarza wymienionego związku,

oraz delegatek:

Pac Stanisławy,

Kalinowiczówny Marii,

Lauterbachówny Zofii,

Stanisławskiej Stanisławy —

po zbadaniu całokształtu sprawy, przeprowadzeniu postępowania dowodowego, wysłuchaniu głosów stron, ustaleniu punktów spornych, oraz po stwierdzeniu, że nie można doprowadzić stron prowadzących spór do ugody, na podstawie §§ 25 i 27 dekretu z dnia 23 grudnia 1918 roku o umowach zbiorowych, wydziałach robotniczych i pracowniczych oraz o rozjemstwie w zatargach pracy (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 1456) wydaje następujące orzeczenie:

§ 1.

Zakres działania orzeczenia.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje wszystkie wędzarnie ryb, fabryki konserw i przetworów rybnych, znajdujących się na terenie portu i miasta Gdyni.

§ 2.

Płace.

Ustala się dla pracowników i pracownic zatrudnionych w wędzarniach ryb, fabrykach konserw i przetworów rybnych minimalne stawki płac za godzinę, oraz stawki akordowe w następujących wysokościach:

- 1) pracownica przy nawlekaniu szprotek za 50 kg surowca wysypanego na stół bez odliczenia odpadków (włączając czynności nawlekania,

plókania, ułożenia rożnów na ramy, rozsunięcia na ramach i odniesienia ram do pieca) 1.30 zł

- 2) pracownica przy pakowaniu szprotek za 50 kg surowca według ilości świeżych szprotek bez odliczenia odpadków (włączając czynności przyniesienia ramy na stół, wyłożenia skrzynek papierem, ułożenia szprotek w skrzynce, przysypania solą i ważenia) 0.40 zł,
- 3) Pracownica przy pakowaniu szprotek na godzinę 0.40 zł,
- 4)a) pracownik przy piecach w pierwszym miesiącu praktyki za godzinę 0.50 zł,
b) pracownik przy piecach w następnych miesiącach za godzinę 0.55 zł,
- 5)a) pracownica przy piecach w pierwszym miesiącu praktyki za godzinę 0.35 zł,
b) pracownica przy piecach w następnych miesiącach na godzinę 0.42 zł,
- 6) pracownica przy innych pracach za godzinę 0.33 zł,
- 7) pracownica przy konserwach i marmelatach za godzinę 0.30 zł,
- 8) za zbijanie ręczne skrzynek od każdych 1000 skrzyń a 10 — 12 funtów 15.00 zł, od każdych 1000 skrzyń a 5 funtów 10.00 zł.

U w a g a: Pracodawca może stosować dla pracownic przy pakowaniu szprotek według swego uznania płacę akordową lub godzinową.

§ 3.

Czas pracy.

Czas pracy, przerwy pracy regulują odpowiednie ustawy.

W wypadkach przewidzianych ustawą czas pracy może być przedłużony do 12 godzin na dobę, jednakże nie może przekraczać 48 godzin na tydzień.

§ 4.

Środki ochronne przy pracy.

Wszystkie pracownice otrzymują czepki płócienne, które winny całkowicie zakrywać włosy, a ponadto otrzymują fartuchy.

Pracownice zatrudnione przy nawlekaniu i plókanu ryb otrzymują fartuchy nieprzemakalne i trepy drewniane.

Pracownicy i pracownice przy piecach otrzymują okulary i rękawice skórzane.

Wymienione środki ochronne winien wydać pracodawca bezpłatnie do użytku pracowników za czas pracy.

Środki ochronne pozostają własnością pracodawcy.

Wszystkie wędzarnie winny być zaopatrzone w umywalnie z ciepłą bieżącą wodą z dostateczną ilością kranów.

§ 5.

Postanowienia ogólne.

Orzeczenie niniejsze zastępuje na mocy samego prawa wszelkie postanowienia umów zbiorowych, których postanowienia byłyby mniej korzystne niż postanowienia orzeczenia niniejszego.

Warunki umowy indywidualnej o pracę mniej korzystne dla pracowników niż przewiduje orzeczenie są nieważne i ulegają zastąpieniu z mocy prawa przez odpowiednie postanowienia orzeczenia niniejszego, natomiast warunki korzystniejsze pozostają w mocy.

§ 6.

Interwencja Związków.

Związki występujące jako strony w niniejszym orzeczeniu mają prawo i obowiązek wzajemnej interwencji we wszelkich sprawach powstałych na tle niniejszego orzeczenia.

§ 7.

Termin ważności orzeczenia.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 14 grudnia 1936 r. do dnia 30 czerwca 1937 r.

Komisja Pojednawczo - Rozjemcza wzywa strony, aby w terminie do dnia 15 grudnia 1936 roku oświadczyły, czy orzeczenie przyjmują.

Na tym orzeczenie zakończono.

Przewodniczący
Komisji Pojednawczo-Rozjemczej
w Gdyni:

(—) *Inż. Józef Helbrecht*

Ławnicy ze strony pracodawców:

- (—) *A. Hryniewicki,*
- (—) *S. Skarżyski,*
- (—) *St. Strokowski.*

Ławnicy ze strony pracobiorców:

- (—) *Tusk Jan,*
- (—) *Sobczak,*
- (—) *Wł. Zborowski.*

Gdynia, dnia 11 grudnia 1936 r.

5.

ORZECZENIE

Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalającej warunki pracy i płacy robotników rolnych na obszarze województw: warszawskiego i m. st. Warszawy, białostockiego, lubelskiego, łódzkiego i kieleckiego z wyłączeniem powiatu olkuskiego, na rok służbowy 1937/38.

(Monitor Polski z dnia 5 stycznia 1937 r. Nr 3, poz. 5)

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 686) oraz zarządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 27 listopada 1936 r. („Monitor Polski” Nr 289, poz. 507), Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza w składzie: Przewodniczącego Wacława Preniera, Naczelnika Wydziału, jako przedstawiciela Ministerstwa Opieki Społecznej, Rady Konstantego Czerniewskiego, jako przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych i Sędziego Sądu Apelacyjnego Władysława Olewskiego, jako przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości, na posiedzeniach, odbytych w dniach 10, 11, 12, 19 i 21 grudnia 1936 r. w Warszawie, w sprawie warunków pracy i płacy robotników rolnych w województwach: warszawskim i m. st. Warszawie, białostockim, lubelskim, łódzkim i kieleckim, z wyjątkiem powiatu olkuskiego — po wysłuchaniu opinii przedstawicieli pracodawców i pracowników rolnych oraz biorąc pod uwagę zarówno ogólną sytuację gospodarstw rolnych, jak i całokształt warunków zatrudnienia w rolnictwie,

o r z e k ł a

warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1937/38 w województwach warszawskim i m. st. Warszawie, białostockim, lubelskim, łódzkim i kieleckim, z wyłączeniem powiatu olkuskiego, ustalić jak następuje:

DZIAŁ I. ORDYNARIUSZE.

Zasady ogólne.

§ 1. 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony pracowników z normalną zdolnością do pracy: fernali, luzaków (parobków), stróżów, pastuchów, polowych, karbowych, włodarzy, gumienych i stangetów.

2. Karbowi, włodarze i gumieni otrzymują żyta w wysokości co najmniej o 1 kwintal więcej od fernala (§ 15 i 16).

3. W stosunku do stangretów, stale pełniących obowiązki przy koniach cugowych, mają zastosowanie tylko § 2 i 27 niniejszego działu.

4. Luzacy (parobcy), tj. ordynariusze, do obowiązków których nie należy obrządzanie koni, otrzymują o 1 kwintal żyta mniej w ordynarii od norm, przewidzianych w § 16 niniejszego działu, dostają 24 ary ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę oraz 10 kwintali ziemniaków gotowych (§ 18), oraz mają prawo trzymać 1 krowę (§ 19). Jako luzak może być również ugodzony pomocnik pastucha i mlecza-rek, który może obrządzać parę koni służących do odwożenia mleka.

5. Inwalidzi, pracujący na równi z pozostałymi pracownikami z normalną zdolnością do pracy w rolnictwie, pobierają równe z nimi wynagrodzenie tak w gotówce, jak i w naturaliach. Inwalidzi o zmniejszonej zdolności do pracy mogą być godzeni na niższych warunkach.

§ 2. 1. Orzeczenie niniejsze obowiązuje na rok. Rok służbowy zaczyna się od dnia 1 kwietnia 1937 r., a kończy się dnia 31 marca 1938 r. Obie strony obowiązuje trzymiesięczne wypowiedzenie indywidualnej umowy pracy przed upływem terminu wygaśnięcia niniejszego orzeczenia, a najpóźniej dnia 31 grudnia 1937 r. Robotnikowi, któremu wymówiono pracę, pracodawca obowiązany jest wydać przy wymówieniu zaświadczenie o zwolnieniu (konotatkę). Niewypowiedzenie umowy o pracę do dnia 31 grudnia 1937 r. włącznie oznacza zawarcie umowy na rok następny. Uchylenie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę teje nie przedłuża. Zwalnianemu pracownikowi przed opuszczeniem miejsca pracy winny być wydane wszystkie niesporne a należne za okres jego pracy świadczenia zarówno w gotówce, jak i w naturaliach. Złośliwe wstrzymanie wypłaty tego wynagrodzenia lub też wstrzymanie wypłaty wynagrodzenia wskutek lekceważenia przez pracodawcę swych zobowiązań może powodować nieważnienie wydanej konotatki. Rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku nastąpić może na zasadzie orzeczenia Komisji Rozjemczych, lub też wyroków sądów państwowych, działających według kompetencji.

2. Konotatka winna jedynie zawierać imię i nazwisko pracownika, charakter jego pracy, czas i miejsce pracy, datę zwolnienia, oraz podpis pracodawcy lub jego zastępcy.

3. W razie przejęcia obiektu rolnego w całości lub części do rządowej parcelacji wolno jest wypowiedzieć umowę o pracę w innym terminie, niż przewiduje orzeczenie, przy czym rozwiązanie umowy nie może nastąpić wcześniej, niż z dniem 30 czerwca przy zachowaniu 3 miesięcznego terminu wypowiedzenia; o ile w okresie tych 3 miesięcy nie nastąpi wprowadzenie robotnika w posiadanie nabytej działki, termin rozwiązania umowy przesuwają się do daty wejścia w posiadanie. Wyżej wymienione wy-

mówienie możliwe jest tylko w tym wypadku, o ile robotnikowi wraz z działką przyznane zostaje prawo sprzętu o wartości co najmniej 150 zł.

§ 3. 1. Zatargi wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcą a robotnikami regulują Komisje Rozjemcze, bądź sądy państwowe, według kompetencji. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno: 1) pracodawcom wstrzymywać świadczeń, 2) pracownikom przerywać pracy.

2. W wypadkach ciężkiego przewinienia pracodawca może wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia w zbożu i gotówce, w razie jednak wygrania sporu przez robotnika pracodawca winien wydać wstrzymane świadczenia wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 1½% od wstrzymanej należności.

3. W razie zalegania z wypłatą wynagrodzenia gotówkowego lub naturaliów:

a) gdy zaległość jest niezawiniona przez pracodawcę, wówczas w myśl ogólnych zasad prawa przysługują robotnikowi tytułem odszkodowania za opóźnienie odsetki ustawowe, licząc od dnia wymagalności wynagrodzenia (w myśl obecnie obowiązujących przepisów wynoszą odsetki te 8 od 100 w stosunku rocznym; w myśl art. 248 § 2 Kodeksu Zobowiązań odsetki te należą się bez potrzeby wykazania jakiegokolwiek szkody i bez względu na to, czy pracodawca dopuścił się winy);

b) gdy zaległość jest zawiniona przez pracodawcę, odsetki zwłoki wynosić będą półtora procent w stosunku miesięcznym.

§ 4. 1. Orzeczenie niniejsze stanowi w myśl ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 686) podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracowników mniej korzystne, niż warunki orzeczenia niniejszego, są nieważne z wyjątkiem specjalnych wypadków, przewidzianych w tym orzeczeniu.

2. W razie klęsk żywiołowych powiatowe Komisje Rozjemcze uprawnione są do orzekania o zmianie warunków, przewidzianych w orzeczeniu niniejszym, po otrzymaniu uprzednio opinii Ministerstwa Opieki Społecznej, w przedmiocie istnienia dostatecznych podstaw do zmiany warunków w związku z rozmiarami klęski.

§ 5. 1. Pracodawca winien wydać bezpłatnie pracownikom książeczki obrachunkowe, zawierające kontrolę wydawanej ordynarii i pensji wraz z potrąceniami i spisem powierzonych im inwentarzy. Książeczki te winny być podpisane po każdej wypłacie przez pracodawcę lub jego zastępcę oraz pracowników. Poza tym pracodawca wydaje bezpłatnie robotnikom swego folwarku na ręce wybranego przez nich przedstawiciela jeden egzemplarz orzeczenia niniejszego.

2. Książeczki obrachunkowe, złożone u pracodawcy, nie powinny być dłużej przetrzymywane, niż dziesięć dni.

§ 6. 1. Zawarcie indywidualnej umowy z ordynariuszem nie może być uzależnione od trzymywania przez niego posyłek.

2. Żony pracowników nie mogą być zmuszane do pracy. Dojenie krów i inne roboty odbywać się mogą na zasadzie osobnej umowy.

Czas pracy.

§ 7. 1. Przeciętny czas pracy w rolnictwie w ciągu roku ustala się na dziewięć godzin 20 minut, przy czym rozkład godzin pracy ustala się podług poniższej tabeli. Tabela ta ułożona jest na zasadzie czasu słonecznego, różniącego się od państwowego o 25 minut.

2. Robotnicy fornale mają być zwalniani przed południem o pół godziny wcześniej, aniżeli inne kategorie robotników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

3. Za początek pracy rano i po południu uważa się wyjście z podwórza lub z naznaczonej zbiórki przed mieszkaniem pracowników, a za koniec zejście z pola. O ile pole leży dalej, niż 2 km od podwórza, robotnika należy zwolnić z pracy o 10 minut wcześniej, w stosunku do każdego kilometra powyżej dwóch.

4. W razach pilnej potrzeby powyższy podział rozpoczęcia i końca pracy oraz przerw jedzeniowych może być zmieniony, jednakże tylko w ten sposób, by ogólna ilość godzin pracy pozostała ta sama.

5. Na żądanie pracodawcy, w razie pilnej potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza wyżej określonym czasem, lecz za osobnym wynagrodzeniem po cenach za godzinę 40 gr. Wynagrodzenie za nadgodziny nie ma zastosowania, jeżeli pracodawca udzielił robotnikowi następnego dnia urlopu na czas o 25% dłuższy, niż trwała praca ponad normę dnia poprzedniego. Do robotników, pobierających wynagrodzenie za roboty wykonane poza unormowanym wyżej czasem pracy, nie zaliczają się pastuchy, stróże nocni i dozorczy, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają zakresu ich zwykłych obowiązków.

6. Wypłata za pracę w godzinach nadliczbowych winna być dokonywana w terminach miesięcznych z dołu.

7. Samowolne i nieuzasadnione opuszczenie roboty podczas godzin pracy, niestawienie się do pracy, oraz samowolne spóźnienie się jest niedopuszczalne i powoduje potrącenia, jak przy nadgodzinach.

§ 8. 1. Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy, bez specjalnej dopłaty. Wstawanie do obrządku inwentarza oraz nazykowanie wozów i narzędzi powinno mieć

miejsce nie wcześniej, niż na 2 godziny przed rozpoczęciem pracy.

Tabela czasu pracy.

Miesiąc	Praca do południa	Przerwa na śniadanie	Przerwa na obiad	Praca po południu	Przerwa na podwieczorek
Styczeń	8 —12	—	1½	1½—4.00	—
Luty	7½—12	—	1½	1½—5.00	—
Marzec	1—10 11—20 21—31	—	1½	1½—5.30 1½—6.00 1½—6.30	—
Kwiecień	1—10 11—20 21—30	½	1½	1½—6.40 1½—7.00 1½—7.20	—
Maj	1—10 11—20 21—31	½	1½	1½—7.30 1½—7.50 1½—8.00	½
Czerwiec	1—10 11—20 21—30	½	2	2 —8.20 2 —8.20 2 —8.30	½
Lipiec	1—10 11—20 21—31	½	2	2 —8.30 2 —8.20 2 —8.00	½
Sierpień	1—10 11—20 21—31	½	2	2 —7.50 2 —7.30 2 —7.00	½
Wrzesień	1—10 11—20 21—30	½	1½	1½—6.40 1½—6.20 1½—6.00	—
Październ.	1—10 11—20 21—31	—	1½	1½—5.30 1½—5.20 1½—4.50	—
Listopad	7½—12	—	1½	1½—4.15	—
Grudzień	8 —12	—	1½	1½—3.45	—

2. Obrok, siano itp. karm dla inwentarza ma być przygotowywany uprzednio w godzinach pracy w miejscach na to przeznaczonych. Kolejne sypianie w nocy w stajni oraz dyżury w dnie świąteczne obowiązują wszystkich fornali i luzaków bez specjalnej dopłaty.

3. Pastuch jest wolny od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziele i święta) i na ten czas zostaje zastąpiony przez innych, wyznaczonych w tym celu pracowników.

4. O ile luzakowi polecono czasowo obrzązkać konie w zastępstwie fornala, to otrzymuje on za każdy dzień zastępstwa 25 gr.

5. Do siania nawozów sztucznych pracodawca daje pracownikom worki i dopłaca im od hektara 20 gr. Prócz tego przy sianiu nawozów sztucznych, gryzących, a zwłaszcza azotniaku wapna, nie mogą być zatrudnione kobiety; pracownicy zaś używani do ich siania mają otrzymać ochraniacze na oczy.

§ 9. Praca stróżów nocnych rozpoczyna się wieczorem z odejściem fornali z podwórza, a kończy się rano z przyjściem fornali na podwórze; poza tym winni stróże pełnić służbę w podwórzu w czasie przerwy obiadowej (§ 7). Następnie stróże mogą być zatrudniani przy robotach koło inwentarza, w domu itp., z wyjątkiem czterech miesięcy: listopada, grudnia, stycznia i lutego. W miesiącach zaś od 1 października do 31 marca stróż otrzymuje kozuch dworski na czas warty, która nie może zaczynać się wcześniej, niż o godz. 18-ej (6-ej).

§ 10. Praca w dniu świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenie za godzinę 50 gr; w gorzelniach i krochmalniach na żądanie pracodawcy praca odbywa się zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1933 r., Nr 94, poz. 734) i również po tejże cenie.

§ 11. W dni ulewne i wyjątkowej niepogody roboty w polu nie powinny być wykonywane.

Stosunek wzajemny.

§ 12. 1. Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie pracowników i ściśle przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie przewidzianych świadczeń i płac. Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ściśle przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, dążność do największej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych oraz przestrzeganie wszystkich przepisów porządkowych w obrębie folwarku, jako też dbałe i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

2. Delegat, mąż zaufania (przedstawiciel robotników) nie może być gorzej traktowany od innych pracowników.

Warunki wynagrodzenia.

§ 13. 1. Zgodnie z § 16 niniejszego działu, ordynariusze pobierają płacę w gotówce kwartalnie z dołu i ordynarię.

2. Wypłata pensji winna następować nie później, niż dnia 7-go następnego miesiąca.

§ 14. 1. Wysokość ordynarii dla poszczególnych województw i powiatów określa § 16 niniejszego działu. Ordynarię wydaje się z góry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału.

2. W razie niemożności wydania należytej ordynarii z powodu wypadków losowych lub w terminie na 1 lipca, ustalenie terminu ma nastąpić w drodze bezpośredniego porozumienia stron.

3. Zboże wydawane na ordynarię musi być zdrowe i dobrze oczyszczone, w gatunku, jaki posiada majątek.

§ 15. 1. W sprawie składu ordynarii postanawia się, co następuje:

- a) pracownik otrzymuje 3, względnie 2 kwintale pszenicy, a to zgodnie z § 16 niniejszego działu;
- b) co najmniej 9 kwintali otrzymuje w życie;
- c) resztę zboża, brakującą do ustalonej dla majątku normy ordynarii, wydaje się w jęczmieniu.

2. Od pracodawcy zależy podwyższenie ilości wydawanego na ordynarię żyta zamiast jęczmienia ponad ustalone minimum.

3. W majątkach, gdzie sieją groch w dostatecznej ilości, ordynariusze mogą żądać zamiast 1 kwintala pszenicy 80 kg grochu.

4. W majątkach, gdzie sieją w dostatecznej ilości hreczkę, albo grykę, a nie sieją pszenicy, ordynariusze zażądają mogą po 1 kwintalu hreczki albo gryki za każdy kwintal pszenicy.

5. W majątkach, gdzie nie sieją pszenicy, wydaje się żyto w stosunku za 1 kwintal pszenicy 1,3 kwintala żyta.

§ 16. 1. Pensję i ordynarię na rok 1937/38 ustala się, jak następuje:

I kategoria pensji: 140 zł oraz ordynarii 15 kwintali w stosunku rocznym, obowiązuje w powiatach: jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, krasnostawskim, kutnowskim, łęczyckim, łódzkim, lubelskim, miechowskim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, puławskim, sandomierskim, sieradzkim, włocławskim, warszawskim i m. st. Warszawie;

II kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarii 15 kwintali w stosunku rocznym obowiązuje w powiatach: będzińskim, błońskim, brzezińskim, ciechanowskim, częstochowskim, gostyńskim, grójeckim, hrubieszowskim, iłżeckim, konińskim, kozienskim, lipnowskim, lubartowskim,

łaskim, łowickim, mińsko-mazowieckim, piotrkowskim, plockim, pułtuskim, radomskowskim, radomskim, rypińskim, sochaczewskim, stopnickim, tureckim, wieluńskim, włoszczowskim, zamajskim i zawierciańskim;

III kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarii 14½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: chełmskim, garwolińskim, janowskim, łukowskim, mławskim, opoczyńskim, płońskim, przasnyskim, radzyńskim, rawskim, siedleckim, sierpeckim, skierniewickim, sokołowskim i węgrowskim;

IV kategoria pensji 110 zł oraz ordynarii 14½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: kieleckim, końskim, makowskim, radzyńskim i tomaszowskim;

V kategoria: pensji 110 zł oraz ordynarii 13½ kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: augustowskim, białostockim, białskim, bielskim, biłgorajskim, łomżyńskim, grodzieńskim, ostrołęckim, ostrowskim, sokólskim, suwalskim, szczuczynskim, włodawskim, wołkowskim i wysoko-mazowieckim.

W powiatach: brzezińskim, gostynińskim, grójeckim, janowskim, jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, kutnowskim, lubartowskim, lubelskim, łęczyckim, łowickim, łódzkim, miechowskim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, piotrkowskim, plockim, puławskim, radomskowskim, sandomierskim, sieradzkim, stopnickim, tureckim, warszawskim i m. st. Warszawie, wieluńskim i włocławskim — ordynariusze otrzymują w składzie ordynarii 3 kwintale pszenicy (§ 15).

3. We wszystkich innych powiatach ordynariusze otrzymują w składzie ordynarii 2 kwintale pszenicy (§ 15).

4. W powiatach I, II, III, IV kategorii za obopólnym porozumieniem do 2 kwintali żyta lub jęczmienia może być wypłacone w gotówce łącznie z pensją.

§ 17. 1. Pracodawcy są uprawnieni do przemielenia ordynarii na swój rachunek i wówczas z przewidzianej w § 16 ordynarii potrącają 1½ kwintala żyta.

2. W wypadku dawania przemiału przez pracodawcę pracownikowi przysługuje prawo określenia, jaka ilość ordynarii ma być zmielona na nożyce, razówkę i kaszę.

3. Przemielenie ordynarii winno być dokonane najdalej w ciągu pierwszego miesiąca kwartału, za który wydaje się ordynarię.

4. Na rozkurz odlicza sobie młyn maksimum przy razówce 2%, przy nożyce i kaszy 5%.

5. Poza tym pobieranie innych opłat i miarek jest niedozwolone.

Ziemia pod ziemniaki.

§ 18. 1. Ordynariusz otrzymuje 30 arów ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę

oraz 15 kwintali ziemniaków gotowych, zdrowych i suchych. Na zasadzie indywidualnej umowy wzajemnej 30 arów ziemi może być wydane 35 kwintali ziemniaków gotowych. Za obopólnym porozumieniem również zamiast 15 kwintali gotowych ziemniaków może być wydana odpowiednia ilość roli.

2. Sadzenie ziemniaków winno odbywać się — jeżeli nie umówiono się inaczej w danym majątku — w połowie między początkiem a końcem sadzenia ziemniaków dworskim. Pole przeznaczone pod ziemniaki powinno być w takim samym stanowisku, jak pole przeznaczone pod ziemniaki dworskie. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i obróbka ich winny być takie same, jak ziemniaków dworskich. Zastrzega się, że wszystkie ziemniaki pracowników powinny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.

3. O ile pracownik nie posiada sadzonek, może otrzymać takowe od pracodawcy w ilości potrzebnej do sadzenia należytej roli; wówczas z przewidzianej w orzeczeniu ilości roli potrąca się przestrzeń ziemi, odpowiadającą ilości wydanych kartofli.

Utrzymanie inwentarza.

§ 19. 1. Ordynariusz ma prawo trzymać dwie krowy z jednym przychowkiem do dwóch miesięcy.

2. Jeżeli trzyma jedną krowę, to otrzymywać będzie 120 litrów mleka w ciągu roku na okres zapuszczania krowy.

3. Jeżeli krów nie trzyma, to otrzymywać będzie 2 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

4. W majątkach, w których pracodawca stawia za warunek, ażeby pracownik nie trzymał krów, ordynariusz otrzymywać będzie po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 4 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

5. Zmiana w ciągu roku ustalonych indywidualną umową warunków trzymania inwentarza może nastąpić tylko w drodze obopólnego porozumienia stron. Ten ostatni przepis nie ma zastosowania, jeśli ordynariuszowi padną krowy, a odszkodowania mu nie przyznano.

6. Pracownik otrzymuje mleko świeże niezbierane.

7. W razie niemożności wydania mleka, pracownik otrzymuje równoważnik w gotówce lub w żywie, licząc 1 litr mleka równy 1 kg żyta.

8. Pracodawca daje utrzymanie dla krów ordynariusza.

9. Utrzymanie dla bydła ma być latem na odpowiednim pastwisku takim, jak i dla bydła dworskiego (z wyjątkiem sztucznych pastewni-

ków i łąk kośnych), jednakże niekoniecznie wspólnym. Przy osobnym pastwisku daje pracodawca osobnego pastucha. W braku odpowiedniego pastwiska bydło ordynariuszy otrzymywać będzie zieloną paszę w dostatecznej ilości lub $7\frac{1}{2}$ kg kiszonych liści buraczanych lub $7\frac{1}{2}$ kg kiszonych wytlóków albo $\frac{1}{2}$ kg suchych wytlóków na jedną sztukę dziennie, z wystarczającą ilością szezki. Podczas miesięcy zimowych, t. j. w okresie stabulacji, otrzymują pracownicy na sztukę bydła dziennie po 8 kg zdrowej szezki i plew zbożowych, z dodaniem wywaru lub pulpy. Tam, gdzie nie wydają wywaru lub pulpy, pracownik otrzymuje na każdą sztukę 1 kwintal ziemniaków, albo $1\frac{1}{2}$ kwintala innych okopowych miesięcznie, lub równoważnik w otrębach lub w makuchach, albo 2 kwintale wytlóków nie zepsutych (dołowanych) lub 15 kg wytlóków suchych, lub też stosowny równoważnik w koniczynie lub sianie, a mianowicie po 1,75 kg koniczyny lub po 2 kg siana na dzień i sztukę.

10. Zamiast wymienionych dodatków do szezki i plew zbożowych pracodawca może wyznaczyć pracownikowi 4,5 arów ziemi na każdą sztukę bydła, dość wcześniej jednak, aby pracownicy mogli użytkować tę ziemię jednocześnie z sadzeniem swoich ziemniaków. Słomę dla inwentarza otrzymują pracownicy w miarę potrzeby.

11. Pracodawca ubezpiecza obowiązkowo bydło pracownika od ognia. W wypadkach pożaru, wynikłego z winy lub nieostrożności pracownika, traci tenże prawo do pobrania odszkodowania za spalone, należące do niego bydło.

12. Wprowadzenie do dworskiej obory nowej sztuki bydła nie może nastąpić bez poprzedniego zezwolenia pracodawcy lub jego zastępcy, a to dla uniknięcia zarazy.

§ 20. Pracownik ma prawo trzymać dowolną ilość trzody chlewnej w granicach istniejącego pomieszczenia w chlewach czeladnich. Trzymanie kur jest dozwolone, trzymanie zaś gęsi, kaczek, gołębi, królików itp. zależy od obopólnej umowy.

Opał.

§ 21. 1. Pracownik otrzyma 13 jednostek opałów. Jednostka opałowa równa się:

10,2 metrom sześciennym przestrzennym torfu sztychlowego,

6,8 metrom sześciennym przestrzennym torfu deptanego.

5,1 metrom sześciennym przestrzennym torfu prasowanego,

2,5 kwintalom węgla,

1 kupce gałęzi wymiaru 1,75 metra szerokości, 1,75 metra wysokości i 2 metry długości.

2. Przy wydawaniu opału w drzewie obowiązuje wydanie 12 metrów sześciennych przestrzennych drzewa szczapowego suchego, przy czym 1 metr sześcienny przestrzenny drzewa szczapowego równa się: 1,5 metra sześciennego przestrzennego karpiny rąbanej lub 1,25 metra sześciennego przestrzennego drzewa niesuchego.

3. Wybór materiału opałowego przysługuje pracodawcy, zastrzega się jednak, że przy wydawaniu węgla co najmniej $\frac{1}{4}$ opału, a przy wydawaniu w innym materiale co najmniej $\frac{1}{2}$ opału musi być wydane w szczapach.

4. Torf winien być wydany w normalnie suchym stanie i w przeciętnie dobrym gatunku.

5. Sprzedaż opału jest niedopuszczalna.

Mieszkanie.

§ 22. 1. Mieszkanie pracownika musi się składać co najmniej z jednej izby z podłogą drewnianą oraz komory.

2. Izby winny być wytynkowane, a co najmniej dokładnie wylepione, ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach.

3. W oknach mają być całe szyby; w razie stłuczenia szyby, pracownik jest obowiązany wstawić ją w ciągu dwóch tygodni. Wapna niegaszonego do bielienia dostarcza pracodawca dwa razy do roku, w ogólnej ilości 15 kg na mieszkanie. Podłogi mają być położone i piece doprowadzone do porządku przed 1 listopada 1937 r. W wypadku, gdy w mieszkaniu pracownika nie zostały ułożone podłogi, pracodawca winien wydać dodatkowo 2 m³ drzewa szczapowego w stosunku rocznym ponad normę opału przewidzianą w § 21. Mieszkania mają być ze szczelnym dachem; tam, gdzie dachy są popsute, muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich. W majątkach, gdzie woda zacieka do piwnic i mieszkań pracowników, winny być one zabezpieczone w ciągu lata od wody napywowej.

4. Pracodawcy winni dbać, aby otoczenie mieszkań pracowników było higieniczne. Obowiązuje wybrukowanie dostępu do studzien oraz zastąpienie zgniłych cembrzyn nowymi, lub też zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia. Zbiorniki na nawóz nie mogą znajdować się w bliższej odległości, aniżeli 20 metrów od mieszkań służbowych. Pracownicy mają składać nawóz ze swoich chlewów w przeznaczonym na to miejscu. W pobliżu mieszkań mają znajdować się zasłonięte ustępy w dostatecznej ilości, które pracownicy obowiązani są utrzymywać w czystości i porządku. Gdzie jest odpowiednie pomieszczenie w dotychczasowych budynkach, jak również przy mieszkaniach nowowytwarzanych, powinna być urządzona łaźnia.

5. W innych majątkach, o ile tylko istnieje możliwość, pracodawcy są obowiązani do urządzenia kąpielni.

6. Pożądanym jest, aby pracodawcy, mający w folwarkach elektryczność, wprowadzali ją do mieszkań pracowników. Koszty prądu płaci pracownik.

7. Pracownicy są obowiązani utrzymywać mieszkanie w porządku; trzymanie inwentarza w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione. Sublokatorów nie wolno przyjmować bez zgody pracodawcy, któremu przy wprowadzeniu się ma być zameldowany skład rodziny pracownika.

§ 23. Pracownik otrzymuje pomieszczenie na ziemniaki, pomieszczenie dla bydła we wspólnej chlewni, lub specjalnie przeznaczonym na to budynku, oraz pomieszczenie dla dwóch sztuk trzody chlewnej i pomieszczenie na opał, nadto w miarę potrzeby słomę do sienników oraz w miarę możliwości ściółkę dla swego inwentarza, przy czym nawóz stanowi własność pracodawcy.

Ubezpieczenie.

§ 24. 1. Do czasu wprowadzenia ubezpieczeń pogrzebowych, na wypadek śmierci pracownika żona lub dzieci zmarłego mają otrzymywać przez pół roku: połowę pensji, połowę ordynarii, utrzymanie dla jednej krowy, pół ziemi pod ziemniaki i ziemniaków gotowych, jak również możliwość korzystania ze wszystkich innych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu, na równi z innymi pracownikami. Jeżeli rodzina zmarłego pracownika posiada dwie krowy, to druga krowa otrzymuje w lecie paszę na pastwisku, w zimie sieczkę; o ile posiada jedną krowę, a umowa przewiduje dodatek w mleku zamiast drugiej krowy, to dodatek ten zostaje obliczony w stosunku 10 litrów mleka za każdy miesiąc przepracowany od 1 kwietnia 1937 r. przez zmarłego pracownika. Jeżeli ziemniaki zostały zasadzone przed śmiercią ordynariusza, rodzina zmarłego ma prawo do całego zbioru. Na koszty pogrzebu otrzymuje nadto tytułem zapomogi 25 zł i trumnę zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny równoważnik w gotówce.

2. Mieszkający razem członkowie rodziny zmarłego pracownika, korzystający z powyższej zapomogi, nie mogą chodzić do roboty poza obrębem folwarku, jeżeli przed śmiercią ordynariusza stale się do niej nie zobowiązali i jeżeli pracodawca daje im zatrudnienie. Wynagrodzenie członków rodziny zmarłego ordynariusza za pracę nie może być niższe od cen, obowiązujących w folwarku dla danej kategorii robotników.

§ 25. Na wypadek śmierci żony pracownika otrzyma on tytułem zapomogi 20 zł, na wypadek śmierci dziecka 15 zł. We wszystkich wypadkach powyższych otrzyma także trumnę zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny równoważnik w gotówce.

§ 26. 1. Na wypadek kalectwa lub śmierci robotnika, spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik, ewentualnie jego rodzina, korzysta w gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 148) z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracownika, bądź jego rodziny, nie mniej jednak, jak przez pół roku. Postanowienie niniejsze w niczym nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego. Może być jednak zastąpione zatwierdzoną przez Ministerstwo Opieki Społecznej ogólną umową, regulującą wzajemne prawa i obowiązki pracodawców i pracowników na wypadek kalectwa lub śmierci pracownika z powodu nieszczęśliwego wypadku przy pracy.

2. W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 148).

3. W celu uniknięcia nieszczęśliwych wypadków mają być wprowadzone ochraniacze przy wszystkich tych maszynach, do których zastosować się dadzą.

§ 27. 1. Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na starość pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego wręczać konotalek tym ordynariuszom, rzemieślnikom, komornikom i stangretom, wymienionym w p. 3 § 1 Działu I, którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa 25 lat, oraz tym pracownikom dniówkowym, którzy przepracowali w danym gospodarstwie lub u danego pracodawcy 25 lat, w tym uprzednio przynajmniej 20 lat w charakterze ordynariusza i stracili całkowitą lub częściową zdolność do pracy z tytułu starości.

2. Powyższy okres 25 lat liczy się dla robotników dniówkowych, ordynariuszy, rzemieślników i komorników od ukończenia 18-go roku życia.

3. Tytułem do zwolnienia tych pracowników nie może być niezdolność do pracy, lecz przewinienia służbowe.

4. Pracownicy objęci niniejszym artykułem obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swej zdolności do pracy, pomimo przepracowanych 25 lat.

5. W wypadku stwierdzonej zupełnie niezdolności do pracy z powodu starości, pracownik nie jest obowiązany do pracy i w tym wypadku świadczenia jego mogą być obniżone, jednak nie niżej, niż do połowy świadczeń ordynariusza.

6. Udowodnienie zupełnej niezdolności do pracy lub jej zmniejszenia ciąży na pracowniku.

7. Pracownik taki obowiązany jest przeprowadzić się do wskazanego przez pracodawcę równowartościowego mieszkania, składającego się z jednej izby, nawet poza terenem danego majątku.

§ 28. Rezerwistom powołanym na ćwiczenia, lub w razie mobilizacji, wydaje się świadczenia zgodnie z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwę w pracy (do § 27 niniejszego działu).

Szkoły i ochronki.

§ 29. 1. Pracodawcy opłacają początkowo naukę dzieci pracowników tam, gdzie to wymaga osobnych dopłat. Poza tym pracodawcy utrzymują ochronkę dla dzieci w wieku od lat 4 do 7 w folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 20. O ile pracodawca założył ochronkę, a dzieci pracowników w liczbie co najmniej 15-tu do ochronki w ciągu trzech miesięcy nie uczęszczaly, pracodawca założoną ochronkę likwiduje, a koszt 3-ch miesięcznego utrzymania ochroniarki dzieli pomiędzy wszystkich ordynariuszy, którzy, mając w tym wieku dzieci, tychże do ochronki nie posyłałi. Inspektor pracy w porozumieniu z inspektorem szkolnym rozstrzyga, czy przeszkodą do otworzenia ochronki jest brak lokalu.

2. W razie uchylecia się pracodawcy od wykonania przepisów niniejszego paragrafu, obowiązany on będzie wpłacić na ręce właściwego inspektora szkolnego na rzecz oświaty robotników rolnych danego powiatu sumę odpowiadającą kosztom utrzymania ochronki i ochroniarki w ciągu roku służbowego.

3. Osiągniętym w tej drodze funduszem rozporządza Komisja, złożona w równej liczbie z przedstawicieli organizacji zawodowych pracodawców i pracowników pod przewodnictwem inspektora szkolnego, przy współudziale właściwego inspektora pracy.

4. Prawo występowania o wykonanie niniejszego paragrafu przysługuje pracownikom danego folwarku i właściwemu inspektorowi pracy.

Urlopy.

§ 30. 1. Pracownik otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu w dni nieświęteczne (święta obowiązują zgodnie z wydanymi w tej mierze ustawami), bez potrącenia świadczeń. Pracownik może zażądać w czasie zimy urlopu nieprzerwanego do 6 dni, przy tym jednocześnie nie więcej, niż jeden z folwarku.

2. Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą, z wyjątkiem wyjazdów, spowodowanych pisemnym wezwaniem związków zawodowych, w tych bowiem wypadkach pracodawca winien jest zgodzić się na zaproponowany dzień urlopu.

3. W czasie pilnych robót, jak siewy, żniwa, sianokosy i kopanie, urlopy mogą być wydawane w wypadkach wyjątkowo pilnych. Wyjazdy na skutek wezwania urzędów państwowych nie są wliczane do urlopów. O ile

pracodawca zgadza się na łączne dwa lub trzy dni urlopu, które obejmują jedno święto, dzień ten liczy się za dzień urlopu. Poza tym odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych na wyszukanie pracy.

Strawne.

§ 31. 1. Pracownikowi wysłanemu w drogę należy się tytułem strawnego za dobę 1,60 zł, za obiad 80 gr, za kolację 60 gr. Dobę liczy się od 16 godziny wzwyz.

2. Opóźnienie posiłku o 2 godziny nie pociąga za sobą wypłaty strawnego. W drodze godziny pracy nie obowiązują.

Furmanki.

§ 32. 1. Pracownicy otrzymują:

- a) zbiorową furmankę do jednego z najbliższych młynów i z młyna;
- b) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże folwarku;
- c) po księdza — z chrztem, ślubem i pogrzebem.

2. Fornalowi, jadącemu wysłaną w interesie pracowników furmanką, w dni powszednie czy to świąteczne nie należy się żadne dodatkowe wynagrodzenie, jak też za kolejne wyjazdy w dni świąteczne po doktora, do kościoła itp.

3. Wyjazdy, noszące wyraźny charakter wyjazdów prywatnych pracodawcy poza godzinami pracy, winny być wynagradzane, jak praca poza godzinami służbowymi (§§ 7 i 10).

4. Pracownicy otrzymują furmankę po lekarza i akuszerkę, oraz wspólną:

- a) jedną na kwartał do najbliższego miasta w dniu targowym;
- b) jedną na miesiąc w dzień świąteczny, wybrany przez pracowników do najbliższego miasta, względnie stacji kolejowej, według wyboru pracowników.

5. W razie nieuzasadnionej odmowy dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym, pracownikom przysługuje zwrot faktycznych kosztów za wynajętą furmankę; za uzasadnioną odmowę uważa się wyjątkową niemożność gospodarczą dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym.

Zawiadomienie o wolnych miejscach.

§ 33. Wszyscy właściciele ziemscy obowiązani są zawiadomić do dnia 15 marca 1938 r. odnośnie Wojewódzkie Biura Funduszu Pracy zarówno o każdym wypowiedzeniu miejsca robotnikowi, jako też o każdym wolnym miejscu.

DZIAŁ II. RZEMIEŚLNICY.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony: kowali, stelmachów, stolarzy, ślusarzy, mechaników, szoferów folwarcznych, ogrodników, chmielarzy, rybaków itp. stałych, wykwalifikowanych robotników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych.

§ 2. 1. Obowiązują następujące paragrafy działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 5, 7, 10, 12, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 i 33.

2. §§ 7 i 10 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy i punkt 4 niniejszego paragrafu nie dotyczą ogrodników, chmielarzy, rybaków, mechaników itp., których charakter zajęcia powoduje konieczność wykonywania pewnych czynności poza ustalonym czasem pracy dziennej.

3. W mieszkaniach dwuizbowych normy opału podnoszą się o 30%.

4. Rzemieślnik za godziny nadliczbowe otrzymuje wynagrodzenie przewidziane dla ordynariuszy za pracę w dni świąteczne (§ 10 działu I), a za pracę w święta 60 gr za godzinę.

5. § 17 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tym, że pracodawca ponosi koszty przemiatu lub wzamian dodaje 10% ordynarii w życie.

§ 3. § 2 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje, z wyjątkiem terminu rozpoczęcia roku służbowego, który to termin uzależnia się od istniejących zwyczajów stosownie do danego fachu.

§ 4. Pracodawcy nie są uprawnieni do samowolnej zamiany pewnych świadczeń w naturze na inne. Jeżeli jednak warunki gospodarcze wymagają tej zamiany, może być ona dokonana przez bezpośrednie porozumienie stron, przy pośrednictwie inspektora pracy, wreszcie w drodze rozjemczej.

§ 5. Wynagrodzenie w gotówce i w naturaliach pozostaje na rok 1937/38 w tym samym stosunku procentowym do wynagrodzenia ordynariuszy, jaki ustaliły powiatowe komisje polubowne na 1922/23 r.

DZIAŁ III. KOMORNICY I KOMORNICE.

§ 1. 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony komorników i komornic. W rozumieniu niniejszego orzeczenia za komorników uważa się pracowników folwarcznych, zgodzonych na cały rok, otrzymujących dworskie mieszkanie, lub równoważnik komornego, oraz naturalia i wynagrodzenia gotówkowe za dzień pracy według niniejszego orzeczenia.

2. Robotnicy rolni z pełną zdolnością do pracy, o ile stale pracują i wykonywują te same czynności, co ordynariusze, choćby nawet pod inną nazwą byli ugodzeni, winni być wynagrodzeni narówni z ordynariuszami danego folwarku.

3. Komorników ugodzonych rocznie obowiązuje przepracowanie minimum 150 dni w miesiącach: kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień i wrzesień oraz 120 dni w miesiącach: październik, listopad, grudzień, styczeń, luty i marzec.

§ 2. 1. Wypłaty gotówkowe dla komorników uskutecznią się w tych samych terminach, jak dla stałych robotników dniówkowych.

2. Wynagrodzenie w gotówce:

Kategorie	I grupa powiatów		II i III grupa powiatów		IV i V grupa powiatów	
	zima	lato	zima	lato	zima	lato
a) Komornik zdolny do wszystkich robót . .	0,70	1,00	0,60	0,90	0,55	0,85
b) Pozostali komornicy	0,40	0,50	0,35	0,45	0,30	0,45
c) Komornice	0,30	0,40	0,25	0,35	0,25	0,30

Podział powiatów według § 16 Działu I.

3. Komornicy i komornice pracują wedle tabeli czasu pracy. Za pracę poza tabelą komornicy otrzymują zapłatę o 25% wyższą od przeciętnego pełnego zarobku godzinnego dorosłych pracowników dziennych mężczyzn, względnie kobiet, zgódzonych na rok.

§ 3. Komornik i komornica otrzymują połowę tej ilości ordynarii, jaką otrzymuje ordynariusz. W sprawie składu ordynarii pozostaje stosunek procentowy ilości pszenicy, żyta i jęczmienia przewidziany dla ordynariuszy. Ordynarię wydaje się z góry i to w pierwszych 2-ech tygodniach każdego kwartału. W razie niemożności wydania całej należnej ordynarii w dniu 1 lipca 1937 r. obowiązuje wydanie połowy tejże, resztę zaś wydać trzeba z pierwszego omłotu przed 1 września; zboże wydawane na ordynarię musi być zdrowe i dobrze oczyszczone, w gatunku, jaki posiada majątek. Komornik ma prawo w razie istotnej potrzeby kupować zboże u pracodawcy po cenach przystępnych, w ilości zależnej od liczebności swojej rodziny.

§ 4. Komornik i komornica otrzymują połowę tej przestrzeni ziemi pod ziemniaki i ziemniaków gotowych, jaką otrzymuje fornał i to na zasadach, przewidzianych w § 18 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

§ 5. Komornikowi i komornicy wolno trzymać na warunkach § 19 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, jedną krowę z przychówkiem do 2-ich miesięcy.

§ 6. 1. Oprócz powyższego obowiązują §§ 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32 i 33 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

2. Z § 8 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje tylko ustęp o nawozach sztucznych.

3. § 17 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tym, że pracodawca dający przemiał potraça 75 kg żyta z należnej ordynarii.

4. § 22 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, nie obowiązuje, jeżeli komornicy zostali ugodzeni pod warunkiem jednego mieszkania nie więcej, niż jedną rodzinę. Dozwolone jest jednak umieszczenie 2-ich rodzin w jednym mieszkaniu tylko wtedy, jeżeli te dwie rodziny razem składają się najwyżej z 2-ich osób dorosłych (jednej płci) i czworga dzieci. W tym wypadku opał wydaje się w myśl § 21 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz nie na rodzinę, a na mieszkanie.

DZIAŁ IV.

Stali robotnicy dniówkowi.

§ 1. 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony stałych robotników dniówkowych z pełną zdolnością do pracy, a mianowicie: domowników ordynariuszy i domowników komorników oraz domowników rzemieślników, o ile ci ostatni wykonywają zwykłe roboty rolne.

2. Powyżsi domownicy, ugodzeni jako stali robotnicy dniówkowi, pracują według tabeli czasu pracy (§ 7, Dział I) i pobierają za dzień pracy wynagrodzenie, określone w niniejszym orzeczeniu.

§ 2. Jeżeli z domownikami luzaka zostanie zawarta umowa o pracę w folwarku w charakterze stałego robotnika dniówkowego kategorii III i umowa ta jest przez robotnika dniówkowego wykonywana, natenczas luzak otrzymuje wynagrodzenie fornała.

§ 3. 1. Indywidualne umowy zawiera pracodawca bezpośrednio z domownikami lub też, o ile idzie o małoletnich, z ich prawnym opiekunem. Z chwilą zawarcia takiej umowy pracodawca jest obowiązany dać stałe, codzienne zatrudnienie, a pracownik stale uczęszczać do pracy.

2. Jeżeli pracodawca nie dostarczy domownikowi pracy, winien mu zapłacić zarówno w gotówce, jak i w naturaliach, tak, jak za dzień przepracowany. Pracodawca nie jest obowiązany dostarczać pracy w dni ulewne i wyjątkowej niepogody. Pracownikowi zaś te dni wliczają się do obowiązkowego minimum. Pracownik winien przepracować co najmniej 120 dni w ciągu 6 miesięcy zimowych i co najmniej 140 dni w ciągu 6 miesięcy letnich, z wyjątkiem pracowników do lat 16, w stosunku do których obie strony obowiązują minimum 15 dni w miesiącu.

3. Jeżeli pracownik opuści pewną ilość dni z powyżej oznaczonego minimum, nie będąc chorym lub upoważnionym do tego przez pracodawcę, pracodawca za każdy dzień niestawienia się nie wyda mu żadnych świadczeń i ponadto potraçi normę dzienną żyta. Pracownik winien uprzedzić pracodawcę, jeśli nie może stawić się następnego dnia do pracy.

4. Ci domownicy, którzy zawarli indywidualną umowę z pracodawcą, zgodnie z niniejszym orzeczeniem, pracować mogą poza folwarkiem w dnie, w których pracodawca nie dostarczy roboty, z wyjątkiem okresów pilnych robót polowych (zbiórki i zwózki ziemiopłodów), kiedy wymagana jest zgoda pracodawcy.

§ 4. Obowiązują następujące paragrafy Działu I, ustalającego pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 11, 12, odnośny ustęp § 27, 31 i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

§ 5. Na żądanie pracodawcy, w razie potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza czasem, określonym w § 7 Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz za osobnym wynagrodzeniem, po cenach za godzinę o 25% wyższych od normalnego wynagrodzenia tak w naturaliach, jak i w gotówce. Za spóźnianie się do pracy stosowane będą potrącenia w tym samym stosunku. Samowolne opuszczenie roboty podczas godzin pracy jest niedopuszczalne. Praca w dni świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenach za godzinę o 50% wyższych od normalnego wynagrodzenia, tak w naturaliach, jak i w gotówce.

§ 6. Ustala się trzy kategorie robotników dniówkowych:

Kategoria I — do lat 16;

Kategoria II — wszystkie dziewczęta ponad lat 16 i chłopcy od lat 16 do 18;

Kategoria III — chłopcy od lat 18, zdolni do wszystkich robót i do kosy.

§ 7. 1. Warunki wynagrodzenia stałych robotników dniówkowych ustala się, jak następuje:

I. w naturaliach:

a) żyta otrzymują dziennie za dzień pracy:

- Kategoria I — 1 kg,
- Kategoria II — 1½ kg,
- Kategoria III — 2 kg

Żyto wydaje się kwartalnie z dołu, przy czym na 1 lipca może być wydana połowa należytej ilości żyta, druga zaś połowa będzie wydana po żniwach;

b) kartofli otrzymują rocznie:

- Kategoria I — 8 kwintali,
- Kategoria II — 12 kwintali,
- Kategoria III — 16 kwintali.

Wydawanie kartofli uskutecznia się co pół roku z dołu w terminach 1 października 1937 r. i 31 marca 1938 r.

2. W wypadkach wydawania roli pod ziemiaki wydaje się dla I Kategorii 7 arów ziemi, dla II Kategorii 10 arów ziemi i dla III Kategorii 14 arów ziemi.

3. W razie porzucenia pracy ze złej woli przez stałego robotnika dniówkowego przed końcem roku, sprzęt pola, wydane mu pod ziemiaki zamiast gotowych kartofli, należy do pracodawcy, za zwrotem ilości kartofli użytych do sadzenia; również połowa żyta, należnego pracownikowi w końcu kwartału, przechodzi na własność pracodawcy.

4. Koszty przemianu ponosi pracodawca lub wydaje w zamian 10% wydanej ilości żyta.

5. II. W gotówce według poniższej tabeli: *(obacz tabelę obok).*

6. Jako miesiące letnie uważa się kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień; pozostałe jako zimowe.

7. Wypłaty gotówkowe stałym robotnikom dniówkowym uskutecznić należy co miesiąc z dołu.

§ 8. 1. W gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 148), na wypadek kalectwa, spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik korzysta z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracowników, bądź ich rodzin, nie mniej jednak, jak przez pół roku, przy czym za podstawę obrachunku przyjmuje się minimum dni pracy, ustalone w § 5 niniejszego działu. Postanowienie niniejsze w niczym nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów Kodeksu Cywilnego.

22. W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 148).

P O W I A T Y	Wynagrodzenie dzienne gotówkowe dla					
	I kat.		II kat.		III kat.	
	w mies. zimow.	w mies. letnich	w mies. zimow.	w mies. letnich	w mies. zimow.	w mies. letnich
Z ł o t y c h						
1. Warszawa miasto i powiat, Będzin, Błonie, Ciechanów, Gostynin, Grójec, Kalisz, Kutno, Łask, Łęczysca, Łódź, Łowicz, Nieszawa, Płock, Pułtusk, Sochaczew, Włocławek i Zawiercie.	0.50	0.65	0.65	1.00	0.75	1.10
2. Brzeziny, Częstochowa, Garwolin, Iłża, Jędrzejów, Kielce, Koło, Konin, Końskie, Kozienice, Krasnystaw, Lipno, Lubartów, Lublin, Łuków, Maków, Miechów, Mińsk Maz., Mława, Opatów, Opoczno, Piotrków, Pinczów, Płońsk, Puławy, Radom, Radzyń, Radomsko, Radzymin, Rawa, Rypin, Sandomierz, Siedlce, Sieradz, Sierpc, Skierniewice, Stąporków, Turek, Wieleń, Włoszczowa i Zamość.	0.40	0.60	0.60	0.90	0.70	1.00
3. Augustów, Biała, Białystok, Bielsk, Biłgoraj, Chełm, Grodno, Hrubieszów, Janów, Łomża, Ostrołęka, Ostrów, Przasnysz, Sokółka, Sokołów, Suwałki, Szczuczyn, Tomaszów, Węgrów, Włodawa, Wólkowyś i Wysokie Mazowieckie.	0.35	0.50	0.50	0.85	0.65	0.95

DZIAŁ V. ROBOTNICZY SEZONOWI.

§ 1. Orzeczenie niniejsze obowiązuje z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej strony robotników sezonowych w rolnictwie.

§ 2. 1. Za robotników sezonowych, w znaczeniu niniejszego orzeczenia, uważa się tych robotników, którzy się kontraktowo obowiązują do robót rolnych w sezonie od dnia zakontraktowania ich aż do ukończenia wszystkich robót polnych, względnie wszystkich wykopków i którzy mieszkają u pracodawcy we wspólnych koszarach, przeznaczonych dla robotników sezonowych.

2. Umowa z pracownikami, godzonymi na krótszy termin niż na cały sezon, powinna być sporządzona na piśmie lub w obecności świadków.

3. Zwolnienie robotnika sezonowego może nastąpić za uprzednim 14-dniowym wypowiedzeniem.

§ 3. Czas pracy obowiązuje ten sam, jaki jest przewidziany w § 7, Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, wynagrodzenie zaś za nadgodziny w dniu powszednie wynosi o 25%, a w dniu świąteczne o 50% więcej od normalnego wynagrodzenia zarówno w gotówce, jak w naturaliach.

§ 4. 1. Ordynarię otrzymuje każdy robotnik i robotnica tygodniowo.

2. Ordynaria składa się:

z 15 kg ziemniaków,

z 7 litrów mleka zbieranego lub $3\frac{1}{2}$ niezbianego,

z $3\frac{1}{2}$ kg chleba,

z $\frac{1}{2}$ kg kaszy,

z 1 kg grochu,

z 1 kg mąki,

z $\frac{1}{4}$ kg soli,

z $\frac{3}{4}$ kg słoniny.

3. Wymiana na inny gatunek żywności jest za obopólnym porozumieniem dozwolona. W majątkach, które grochu nie sieją, może być wzamian niego przez pracodawcę wydana kasa lub mąka.

4. Gotowanie stawy odbywa się na koszt pracodawcy.

§ 5. 1. Poza ordynarię otrzymuje robotnik sezonowy wynagrodzenie gotówkowe:

P o w i a t y	I kategoria	II kategoria
I grupa powiatów , ,	1,10	1,35
II „ „ „ „	1,00	1,25
III „ „ „ „	0,90	1,10

Podział powiatów jak w § 7, Działu IV:

2. Jako kategorie robotników rozumie się: kategoria I — wszystkie kobiety ponad lat 16 i mężczyźni od lat 16 do 18; kategoria II — mężczyźni ponad lat 18 zdolni do wszelkich robót i do kosy.

3. Przez okres pierwszych sześciu tygodni pracodawca ma prawo potrącić 25% z płacy gotówkowej robotników sezonowych; potrąco-

na suma winna być wypłacona pracownikowi przy ostatniej wypłacie w końcu sezonu; przy samowolnym i nieuzasadnionym opuszczeniu pracy kwota ta zwrotowi nie podlega.

§ 6. Obowiązują następujące paragrafy Działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 10, 11, 12, 31 i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

DZIAŁ VI.

§ 1. Pracownicy, którzy nie podpadają pod zażen z poprzednich działów niniejszego orzeczenia, a mieszkają w mieszkaniach pracodawcy i są zatrudniani nie stale, otrzymują wynagrodzenieienne w gotówce i w naturaliach nie niższe, niż robotnik sezonowy, przy czym wartość naturalii robotnika sezonowego określa się na 3 kg żyta dziennie. Za mieszkanie, utrzymanie krowy i ziemię pod ziemniaki, o ile pracownik korzysta z tych świadczeń na zasadzie indywidualnej umowy — pracodawca może potrącić z należności pracownika za pracę nie więcej od następujących norm:

za mieszkanie $2\frac{1}{2}$ q żyta w stosunku rocznym,

za krowę 3 q żyta w stosunku rocznym,

za każde 10 arów ziemi $\frac{3}{4}$ q żyta w stosunku rocznym.

§ 2. Jeśli taki pracownik jest zatrudniony w majątku co najmniej 270 dni w roku, należy mu się wynagrodzenie w gotówce i w naturaliach, jak komornikowi z pełną zdolnością do pracy.

§ 3. Pozostali pracownicy, a w szczególności dochodzący ze wsi, objęci protokołem z dnia 25 sierpnia rb., winni otrzymywać wynagrodzenie gotówkowe nie mniejsze aniżeli wynagrodzenie stałych robotników dniówkowych, objętych działem IV niniejszego orzeczenia, z tym zastrzeżeniem, że w stosunku do nich nie mają zastosowania inne przepisy niniejszego orzeczenia.

Spory wynikłe na tym tle podlegają orzecznictwu sądów ogólnych a nie kompetencji Komisji Rozjemczej.

§ 4. Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 kwietnia 1937 r. do dnia 31 marca 1938 r.

Działo się w Warszawie, dnia 21 grudnia 1936.

Przewodniczący i przedstawiciel Ministerstwa Opieki Społecznej:

(—) *W. Premier*

Przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych:

(—) *K. Czerniewski*

Przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości:

(—) *W. Olewski*

6.

O G Ł O S Z E N I E
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 2 stycznia 1937 r.

o powołaniu ławników i zastępców ławników z grupy pracodawców i pracowników Sądu Pracy w Białymstoku oraz Sądu Okręgowego w Białymstoku na okres trzyletni z dniem 1 stycznia 1937 r.

(Monitor Polski z dnia 12 stycznia 1937 r. Nr 8, poz. 13)

Na podstawie § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, Ministra Opieki Społecz-

nej, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 19 stycznia 1935 r. w sprawie powoływania ławników i zastępców ławników sądów pracy i sądów okręgowych (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 36) ogłaszam listy ławników i zastępców ławników z grupy pracodawców i pracowników Sądu Pracy w Białymstoku, oraz Sądu Okręgowego w Białymstoku, powołanych na okres trzyletni z dniem 1 stycznia 1937 roku.

Minister Sprawiedliwości:

w z (—) *Sieczkowski*
Podsekretarz Stanu

8 zał.

(Listy ławników patrz na str. 19 — 24).

III. Ubezpieczenia społeczne.

7.

Z A R Z Ą D Z E N I E
MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 16 grudnia 1936 r.

w sprawie opłat na rzecz Kasy Bratniej Zagłębia Dąbrowskiego w I kwartale 1937 roku.

(Monitor Polski z dnia 2 stycznia 1937 r. Nr 1, poz. 1)

Na podstawie § 50 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 27 sierpnia 1935 r. o ubezpieczeniu brackim w powiecie będzińskim (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 410) i zgodnie z urzędową statystyką wydobywania węgla kamiennego w III kwartale 1936 r., ustala się następujące wysokości opłat miesięcznych, płatnych w I kwartale 1937 r. przez niżej wymienione przedsiębiorstwa górniczo-hutnicze na rzecz Kasy Bratniej Zagłębia Dąbrowskiego:

L. P.	Przedsiębiorstwo	Opłata miesięczna
1.	Towarzystwo Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich S. A.	zł 5.120,62
2.	Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych S. A.	„ 4.578,92
3.	Towarzystwo Górniczo - Przemysłowe „Saturn” S. A.	„ 5.632,62
4.	Towarzystwo Kopalń „Flora” S. A.	„ 1.750,63
5.	Gwarectwo „Hr. Renard”, Kopalnie Węgla i Zakłady Przemysłowe w Sosnowcu	„ 5.015,86
6.	Towarzystwo Francusko-Włoskie Dąbrowskich Kopalń Węgla S. A.	„ 3.171,64

L. P.	Przedsiębiorstwo	Opłata miesięczna
7.	Francuska Spółka Akcyjna, Towarzystwo Bezimienne Kopalń Węgla „Czeladź”	„ 3.388,83
8.	Zakłady „Solvay” w Polsce, Towarzystwo z ograniczoną porębką w Warszawie	„ 711,94
9.	Grodzieckie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych w Grodźcu k. Będzina	„ 2.568,94

R a z e m zł 31.940,00

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościalkowski*

8.

Z A R Z Ą D Z E N I E
MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 9 stycznia 1937 r.

o wysokości odszkodowania przypadającego ubezpieczalniom społecznym od Funduszu Pracy.

Stosownie do § 6 zarządzenia z dnia 24 stycznia 1935 r. (Monitor Polski Nr 25, poz. 40) określam odszkodowanie dla ubezpieczalni społecznych za czynności, wykonywane na rzecz Funduszu Pracy na okres od dnia 1 stycznia 1937 r. do dnia 31 grudnia 1937 r., w wysokości 10% od wpływów z opłat i odsetek.

Minister Opieki Społecznej:

(—) *M. Kościalkowski*

Lista ławników Sądu Pracy w Białymstoku

(z grupy pracowników):

L. p.	Imię i nazwisko	A d r e s
1	Anders Jakób	Białystok, Dojlidy Fabryczna 25 g m. 2
2	Boratyński Władysław	„ Szosa Supraślaska 15
3	Boraczewski Jan	„ Mickiewicza 41 a
4	Buchałow Władysław	„ Tarnowska 6/1
5	Bogusz Leonard	„ Fabryczna 2
6	Bortnicki Zygmunt	„ Mazowiecka 54
7	Charuk Wiktor	„ Bema 24
8	Genke Zygmunt	„ Kozłowa 36
9	Garliński Wincenty	„ Mała 8
10	Goskowiec Józef	„ Fabryczna 42
11	Gerasimczuk Włodzimierz	„ Fabryczna 121
12	Goldman Szoel	„ Pierackiego 57
13	Hryniewiecki Franciszek	„ Sienkiewicza 44
14	Kühn Adolf	„ Poznańska 5
15	Klajn Józef	„ Prowiantowa 6
16	Kokoszka Jan	„ Kupiecka 48 II
17	Kupryjanowicz Aleksander	Zabłudów pow. Białostocki
18	Kołąkowski Jan	„ Skorupska 13
19	Konaszewski Konstanty	„ Wiktoria 56
20	Krzewiński Jan	„ Mickiewicza 68
21	Klepcki Włodzimierz	„ Pierackiego 17
22	Lebenntejn Adolf	Wasilków Jurowiecka 6
23	Litwińczuk Stanisław	Białystok, Kaniowska 10
24	Malinowski Mikolaj	„ Mazowiecka 59
25	Mauke Emil	Supraśl, Czyliczańska 17 a
26	Muklewicz Aleksander	Białystok, Piasta 142
27	Nowosad Bazyli	„ Piłsudskiego 36
28	Opacki Aleksander	„ Mickiewicza 40
29	Prus Michał	„ Witebska 4
30	Podemski Feliks	„ Wojskowa 13 szp. Św. Rocha
31	Pruszkowski Marian	„ Stołeczna 7
32	Prokop Edward	„ Antoniowska 46
33	Pyrke Wacław	„ Piasta 23
34	Pyrke Józef	„ Kaszubska 14
35	Prus Adolf	Dojlidy, Fabryczna 25 d m. 1
36	Ralipski Stanisław	Białystok, Koscialkowskiego 40
37	Szostakowski Henryk	„ Smolna 5
38	Szadkowski Antoni	„ Angielska 8
39	Szopfisz Łazarz	„ Waszyngtona 1
40	Waszkiewicz Alfred	„ Sosnowa 59
41	Weryho Józef	„ Botaniczna 10
42	Wawierna Feliks	„ Mazowiecka 53
43	Zdrowomysław Jan	Dojlidy, Fabryczna 25 a m. 3
44	Zawistowski Władysław	Białystok, Ciepła 29
45	Zylbersztein Salomon	„ Piłsudskiego 16

Lista zastępców ławników Sądu Pracy w Białymstoku

(z grupy pracowników):

L. p.	Imię i nazwisko	A d r e s
1	Alpern Maks	Białystok, Polna 45
2	Andrzejak Kiryl	„ Marczukowska 30
3	Buidysz Czesław	„ Zwirki i Wigury 16
4	Bujnowski Stanisław	„ Podleśna 14
5	Barcewicz Józef	„ Bażantarna 2
6	Borowski Władysław	„ Fabryczna 80/2
7	Baranowska Helena	„ Wojskowa 13 Szp. Św. Rocha
8	Bezpokojev Konstanty	„ Sienkiewicza 121 m. 6
9	Brański Antoni	„ Dojlidy — Fabryczna 25 a
10	Barej Aleksander	„ Odległa 3
11	Boguszewski Stefan	„ Kochanowskiego 17
12	Boguszewski Mieczysław	„ Mała 12
13	Beckiersztain Jojne	„ Jurowiecka 22
14	Bron Jankiel	„ Piłsudskiego 16

L. p.	Imię i nazwisko	A d r e s
15	Chłudziński Jan	Białystok, Skorupska 13
16	Chodorowski Dyonizy	" Staszycza 8
17	Chaniewski Józef	" Wiejska 34
18	Dzierno Maria	" Wojskowa 13 Szp. św. Rocha
19	Doradzi Eljasz	" Marszałka Piłsudskiego 33
20	Filipciak Józef	" Wąska 1
21	Ficner Hugo	" Przemysłowa 10
22	Flomenbaum Beniamin	" Waszyngtona 8
23	Grygorczuk Józef	" Szosa Wasilkowska 18
24	Gołownia Jan	" Pułkowa 32
25	Gostępski Jan	" Stołeczna 79
26	Hirsz Harry	" Dojlidy — Fabryczna 29 m. 8
27	Jaromik Władysław	" Fabryczna 111
28	Jarocki Eugeniusz	" Ciasna 3
29	Jarocki Józef	" Białostoczańska 21
30	Jakielunos Włodzimierz	" Młynowa 80
31	Kimche Hirsz	" Piłsudskiego 11
32	Kragiel Wincenty	" Olszowa 17
33	Kulikowski Wacław	Wasilków (pod Białymstokiem) Kościelna 34
34	Klukowski Bazyli	Białystok, Nowy Świat 29
35	Kacyn Efraim	" Czysta 2
36	Krysiewicz Czesław	" Stonimska 46
37	Kłosowski Józef	" Wojtowska 4/2
38	Kluge Antoni	" Stawowa 7
39	Lebensztejn Ludwik	Wasilków (pod Białymstokiem) Traugutta 29
40	Leopold August	Białystok, Białostoczek 17 m. 2
41	Lubel Dwojra	" Białostoczańska 14
42	Leopold Gustaw	Supraśl, Czyliczańska 17
43	Lew Naftoli	Białystok, Piłsudskiego 17
44	Luszyńska Weronika	" Wojskowa Szpit. św. Rocha
45	Loginow Michał	" Modlińska 3
46	Łuszyńska Weronika	" Wojskowa 13 szpit. św. Rocha
47	Malinowski Wacław	" Wschodnia 23/2
48	Minalto Ferdynand	" Trochimowska 1
49	Melnicki Mojżesz	" Białostoczańska 23 (232)
50	Meser Wolf	" Ciepła 10
51	Mucha Bolesław	" Branickiego 14
52	Mackiewicz Edward	" Kaprańska 12
53	Mateczyk Józef	" Żwirki i Wigury 14
54	Narkiewicz Alfons	" Skorupska 7
55	Notes Izaak	" Piłsudskiego 16
56	Ony Jakób	" Nowy Świat 17
57	Oldziejewski Piotr	" Mickiewicza 35
58	Orłowski Michał	" Wesola 4
59	Ptaszyńska Olga	" Wojskowa 13 szpit. św. Rocha
60	Press Szmul	" Wojskowa 5
61	Poganowski Jan	" Nowogrodzka 4
62	Poznański Wolf	" Pierackiego 31
63	Rogański Bolesław	" Ciepła 1
64	Rudziak Jan	" Sitarska 13
65	Rawet Szmul	" Gimnazjum Żydowskie
66	Szrot Michał	" Suterna 1
67	Sobocz Jan	" Ciechanowskiego 4
68	Szpaczek Paweł	" Pierackiego 9
69	Skowroński Stanisław	" Kolonia Dojlidy 4
70	Szarko Antoni	" Dojlidy Fabryczna 16 m. 6
71	Sokolski Alojzy	" Ostrołęcka 5
72	Szor Abram	" Jurowiecka 16
73	Szczerbicki Jan	" Ciepła 28
74	Skupin Bronisław	" Mickiewicza 59
75	Tubaczyński Beniamin	" Nowy Świat 3
76	Tolisdorf Stanisław	" Sosnowa 34
77	Tonenbaum Mojżesz	" Sienkiewicza 10
78	Waks Jakób	" Ogrodowa 2
79	Wilczewski Adolf	" Fabryczna 103
80	Wierzbicki Edward	" Kościuszki 42
81	Wajnsztein Szloma	" Św. Rocha 7
82	Wilczewski Antoni	" Fabryczna 103
83	Zmudzki Mikołaj	" Serwitut Zaścianki
84	Zdrowomysław Włodzimierz	" Dojlidy Fabryczna 25 a
85	Zieliński Adolf	" Modlińska 12 m. 6
86	Zielikowicz Beniamin	" Wojskowa 5
87	Zawistowski Jan	" Gdańska 4
88	Zabielski Edward	" Dojlidzka 16
89	Zegman Mojsze	" Piotrkowska 1
90	Zabłudowski Chaim	" Rynek Kościuszki 38

Lista ławników Sądu Pracy w Białymstoku

(z grupy pracodawców):

L. p.	Imię i nazwisko	Zawód	Adres
1	Frydman Mejer	—	Nowy Świat 23
2	Gorfajn Borys	—	Polna 30
3	Jągłom Borys	—	Sienkiewicza 46
4	Łuński Jakób inż.	—	Pierackiego 24
5	Pines Izaak	—	Jurowiecka 14
6	Suraski Hirsz	—	Dąbrowskiego 2
7	Białostocki Abram	—	Jurowiecka 31
8	Barasz Szaja	—	Różańska 6
9	Finkelsztejn Chackiel	—	Rabińska 15
10	Poczebucki Samuel	—	Kupiecka 44
11	Pławskin Józef	—	Fabryczna 9
12	Próżański Izaak	—	„ 51
13	Sielecki Abram	—	Ogrodowa 7
14	Silberblat Markus	—	Białostoczańska 7
15	Szmusz Abram	—	Legionowa 21
16	Uszakow Natan	—	Polna 4
17	Wasilkowski Majer	—	Staszycza 2
18	Zylberblat Abram	—	Nowy Świat 12
19	Pleban Szłoma	—	Kupiecka 33
20	Hepner Dawid	—	Nadrzeczna 5
21	Gierc Markus	—	Jurowiecka 29
22	Marejn Jakób	—	Żelazna 19
23	Sandomierski Wacław	—	Podleśna 7
24	Tarasiewicz Władysław	—	Nowowarszawska 20
25	Kitlas Stanisław	—	Opatowska 6
26	Grunert Ryszard	—	Traugutta 11
27	Pakier Izrael	—	Piłsudskiego 31
28	Gielczyński Pejsach	—	Rynek Kościuszki 3.
29	Wileński Hersz	—	Jurowiecka 46
30	Topolski Mojżesz	—	Rynek Kościuszki 30
31	Wysocki Józef	—	Gliniana 2
32	Sidorczuk Włodzimierz	cieśla	Szosa Południowa 6
33	Gissing Antoni	malarz	Pierackiego 20
34	Żywolewski Wincenty	—	Nowo-Warszawska 15
35	Meller Józef	—	Pierackiego 35
36	Trebliński Jan	stolarz	Nowo-Warszawska 65
37	Porzeziński Wacław	—	Św. Rocha 5
38	Szafranowski Józef	krawiec	Sienkiewicza 47
39	Wodzyński Stanisław	kapelusznik	„ 37
40	Korol Bronisław	krawiec	Dąbrowskiego 2
41	Muszyńska Wanda	—	Jurowiecka 32
42	Małyżko Franciszek	rzeźnik	Stonimska 50
43	Widlakowski Bolesław	—	Pierackiego 56
44	Puciłowski Józef	piekarz	Wasilkowska 17
45	Rendel Izrael	fotograf	Sienkiewicza 12

Lista zastępców ławników Sądu Pracy w Białymstoku

(z grupy pracodawców):

L. p.	Nazwisko i imię	Zawód	Adres
1	Cygan Stanisław	—	14 D. A. K.
2	Freudenberg Herman	—	Wasilkowska 22
3	Górzyński Stanisław	—	Białostoczańska 32
4	Weber Hugo	—	Mickiewicza 29
5	Radkiewicz Antoni	—	Antoniuk Fabr. 8
6	Poznański Walerian	—	Brukowa 3
7	Andruk Józef	—	Ogrodniczki 25
8	Choroszuca Mieczysław	—	Białostocka 33
9	Szczytko Antoni	—	Parkowa 14
10	Koszczeniewski Chaim	—	Piłsudskiego 29
11	Gepnerowicz Boruch	—	Al. Kościalkowskiego 6
12	Biszkowicz Aron	—	Nowy Świat 7
13	Lurie Iser	—	Kilińskiego 8
14	Szacki Wolf	—	Polna 32
15	Szwarc Pinchos	—	Częstochowska 4
16	Kowarski Naum	—	Kupiecka 44
17	Treszczański Mordchain	—	Nowy Świat 28

L. p.	Imię i nazwisko	Zawód	Adres
18	Gutman Judel	—	Pod Ratuszem 37
19	Ajzenberg Beniamin	—	Sienny Rynek 7
20	Koczalski Noson	—	Zamenhofs 17
21	Faktor Chaim	—	Piłsudskiego 10
22	Szenicki Dawid	—	Kilińskiego 10
23	Kadłubowski Michel	—	Piłsudskiego 13
24	Alpern Mozes	—	Sienkiewicza 49
25	Berchat Jakób	—	Piłsudskiego 4
26	Buchbinder Aron	—	Suraska 4
27	Cybulkin Chaim	—	Berdyczewska 9
28	Kustiń Izaak	—	Piłsudskiego 1
29	Arkin Łazarz	—	Sienkiewicza 34
30	Rybałowski Jakób	—	Piłsudskiego 31
31	Mowszowski Lejzor	—	" 24
32	Zajac Berel	—	Rynek Kościuszki 8
33	Ochrymski Gerszon	—	Sienkiewicza 18
34	Trafimowski Mejer	—	Rynek Kościuszki 6
35	Wisznia Jakób	—	Sienkiewicza 14
36	Mojżesz Filozof	—	Zwirki i Wigury 13
37	Kaplan Mojżesz	—	Giełdowa 4
38	Wajnsztejn Jakób	—	Rynek Kościuszki 9
39	Epsztejn Nochim	—	Kupiecka 13
40	Zylbersztejn Izaak	—	Rynek Kościuszki 26
41	Zyberski Lejb	—	Giełdowa 5
42	Igła Borys	—	Sosnowa 2
43	London Lipe	—	Zydowska 13
44	Rozen Efraim	—	Rynek Kościuszki 34
45	Markuze Mordchai	—	" " 40
46	Snarski Jakób	—	" " 10
47	Grosman Zelik	—	Piłsudskiego 4
48	Edel Chacek	—	Rynek Kościuszki 36
49	Olsza Michel	—	Piłsudskiego 2
50	Bursztyn Mordko	—	Kupiecka 3
51	Kalina Josel	—	" 4
52	Kupferberg Josif	—	Kilińskiego 11
53	Peker Mojżesz	—	Giełdowa 1
54	Rajchman Lejb	—	Kilińskiego 21
55	Londyński Ceglarna	—	Nowy Świat 4
56	Szaluta Naftoli	—	Poła
57	Gerszuni Gerszon	—	Rynek Kościuszki 28
58	Wajnsztejn Motel	—	Sienkiewicza 4
59	Fertel Ichemia	—	Piłsudskiego 5
60	Wołyniec Gersz	—	Sienkiewicza 36
61	Stachowicz Stanisław	piekarz	Słonimska 14
62	Szendel Alfred	"	Graniczna 4
63	Hejman Aleksander	"	Sienkiewicza 130
64	Sofer Hersz	cukiernik	Sosnowa 5
65	Gasiorek Wincenty	ślusarz	Ciepła 11
66	Sochor Mikołaj	"	Sienkiewicza 43
67	Łuczak Władysław	kowal	Mickiewicza 61
68	Kokociński Stanisław	"	Szosa Południowa 25
69	Balcerzak Józef	ślusarz	Pierackiego 10
70	Drabek Józef	"	Wiatrakowa 4
71	Ostrowski Antoni	"	Orzeszkowej 14
72	Kamiński Piotr	kowal	Nowo-Warszawska 16
73	Ostryński Hersz	ślusarz	Św. Rocha 7
74	Spektor Józef	"	Sucha 9
75	Dąbrowski Piotr	murarz	Wiatrakowa 23
76	Gaiński Czesław	cieśla	Sosnowa 20
77	Kuligowski Władysław	zdun i murarz	Bema 11
78	Gemelicki Icko	kamasznik	Brańska 4
79	Glezer Jankiel	garbarz	Jurowiecka 2
80	Raciborski Wiktor	szewc	Marsz. Piłsudskiego 30
81	Ratyński Bolesław	"	Kilińskiego 8
82	Muklewicz Aleksander	rymarz	Mazowiecka 59
83	Kornacki Klemens	szewc	Kilińskiego 14
84	Grabowski Antoni	kamasznik	Ogródowa 5
85	Jelski Emil	szewc	Kilińskiego 11
86	Paciorek Franciszek	"	Wiejska
87	Kwieciński Walenty	fryzjer	Mickiewicza 19
88	Sakowicz Karol	"	Sienkiewicza 28
89	Mróz Leopold	"	Rynek Kość. 2
90	Zmijewski Adolf	"	Sienkiewicza 128

Lista ławników Sądu Okręgowego w Białymstoku

(z grupy pracowników):

L. p.	Imię i nazwisko	Adres
1	Bańkowski Eugeniusz	Białystok, szosa pod Krzywą 5
2	Broniecki Leon	„ Orzeszkowej 11
3	Bek Waclaw	„ Antoniułkowa 2
4	Gliński Antoni	„ Zbożowa 12
5	Jędrzejewicz Bolesław	„ Monopolowa 5
6	Kraszewski Kazimierz	Wasilków pod Białymstokiem Jurowiecka 7
7	Kisłow Włodzimierz	Białystok, Ukośna 5
8	Lucaciu Michał	„ Poprzeczna 5/3
9	Pieńczak Jan	„ Nowo-Warszawska 44
10	Peszek Oskar	„ Fabryczna 107
11	Rutkowski Stanisław	„ Świerkowa 12
12	Sawicki Bronisław	„ Częstochowska 17
13	Szyłkiewicz Michał	Zabłudów pod Białymstokiem
14	Skuratowicz Konstanty	„ Mazowiecka 37/3
15	Spektow Jonas	„ Kilińskiego 25
16	Urbańczyk Franciszek	„ Mickiewicza
17	Widmański Henryk	„ Poleska 7 a
18	Wewiór Antoni	„ Przemysłowa 1
19	Zieliński Jan	„ Pierackiego 100
20	Zemojda Antoni	„ Pierackiego 105

Lista zastępców ławników Sądu Okręgowego w Białymstoku

(z grupy pracowników):

L. p.	Imię i nazwisko	Adres
1	Antman Rywa	Białystok, Dąbrowskiego 20
2	Bieguński Kazimierz	„ Pułkowa 8
3	Borysiewicz Włodzimierz	„ Piasta 48
4	Bobrukiewicz Edmund	„ Owsiana 6
5	Cander Emil	„ Sienkiewicza 83
6	Czyż Czesław	„ Antoniułkowska 2
7	Dziaczuk Maria	„ Dojlidzka 18
8	Ditrychowa Kazimiera	„ Dąbrowska 4
9	Filipowicz Władysław	„ Łomżyńska 5
10	Gniadek Władysław	„ Dojlidzka 14
11	Grodzik Zofia	„ Krakowska 11
12	Guziejko Julian	„ Owsiana 28
13	Hajduczek Piotr	„ Smolna 3
14	Jurgielewicz Feliks	„ Surańska 44
15	Klimczuk Jan	„ Dojnowska 16
16	Kuczewski Piotr	„ Dojlidy Fabryczna 25 d m. 4
17	Kosiński Władysław	„ Poleska 55
18	Keller Gustaw	„ Piasta 52
19	Kadzewicz Wacław	„ Smolna 8 m. 5
20	Konarusik Tomasz	„ Młynowa 62
21	Kozieł Maria	„ Krakowska 11
22	Łapiński Stanisław	„ Orla 5
23	Normantowicz Władysław	„ Pierackiego 97
24	Niedumow Michał	„ Kraszewskiego 14
25	Niemeńska Zofia	„ Jurowiecka 5
26	Ozder Ruwin	„ Sienkiewicza 47
27	Perkowski Ignacy	„ Mazowiecka 46
28	Pajgin Szymul	„ Suprowska 6
29	Piskorz Paweł	„ Poleska 17
30	Piskorz Bolesław	„ Poleska 17
31	Rogulski Kazimierz	„ Skorupska 11
32	Radliński Kazimierz	„ Wasilkowska 6
33	Raczyński Ludwik	„ Drewniana 34
34	Sochoń Mieczysław	Wasilków (pod Białymstokiem) Jurowiecka 11
35	Selwaj Piotr	Białystok, Smolna 26
36	Siedlecki Bronisław	„ Orzeszkowej 8
37	Trzeciński Władysław	„ Mickiewicza 9 m. 6
38	Wawrzyniak Franciszek	„ Ciepła 34
39	Żukowski Andrzej	Wasilków (pod Białymstokiem) Nowa 5
40	Zarzecki Aleksander	Białystok, Nowogrodzka

Lista ławników Sądu Okręgowego w Białymstoku

(z grupy pracodawców):

L. p.	Imię i nazwisko	Zawód	Adres
1	Riegert Kazimierz inż.	—	Sienkiewicza 61
2	Zylberfenig Judel	—	" 22
3	Kucharski Józef	—	Grunwaldzka 41
4	Cytron Simon	—	Fabryczna 29
5	Bekker Jakób	—	Sienkiewicza 44
6	Peter Hugo	—	Branickiego 5
7	Polak Leon	—	" 3
8	Poczebucki Aleksander	—	Starobojarska 13
9	Szpiro Izrael	—	Sienkiewicza 40
10	Zylberblat Mojżesz	—	Nowy Świat 25
11	Schmidt Berel	—	Kupiecka 26
12	Swiderski Czesław inż.	—	Choroszczańska 24
13	Krukowski Franciszek	rzeźnik	Antoniukowska 12
14	Fertel Chemia	masarz.	Marsz. Piłsudskiego
15	Jurgiewicz Piotr	krawiec	Monopolowa 5
16	Płoński Izaak	"	Sienkiewicza 28
17	Tofiło Józef	fryzjer	" 16
18	Jezierski Zelman	"	Rynek Kościuszki 7
19	Mładek Oskar	piekarz cuk.	Mickiewicza 52
20	Lichtensztejn Abram	—	Dąbrowskiego 14

Lista zastępców ławników Sądu Okręgowego w Białymstoku

(z grupy pracodawców)

L. p.	Imię i nazwisko	Zawód	Adres
1	Sokół Abram	—	Pierackiego 11
2	Kucharski Sylwester	—	Grunwaldzka 41
3	Markus Izaak	—	Jurowiecka 29
4	Rajski Izaak	—	" 26
5	Cytron Elim	—	Piłsudskiego 35
6	Bekker Salomon	—	Sienkiewicza 44
7	Halpern Owsiej	—	Fabryczna 9
8	Rausz Juliusz	—	Mickiewicza 34
9	Rubinsztejn Dawid	—	Jurowiecka 12
10	Szpiro Kopel	—	Sienkiewicza 33
11	Łuszczak Jan	—	Fabryczna 12
12	Wasilewski Jan	—	Kolejowa 16
13	Swierzbiński Edmund	—	Słonimska 35
14	Antonowicz Witold	—	Fabryczna 25
15	Bartnicki Jan	—	Antoniuszkowa 16
16	Podgórski Julian	—	Mazowiecka 58
17	Morozewicz Franciszek	—	Dojlidy Fabr. 21
18	Cytron Fajwel	—	Botaniczna 2
19	Litwin Mordko	—	Nowy Świat 7
20	Perel Szloma	—	Kilińskiego 11
21	Oltak Chajkiel	—	Kupiecka 1
22	Goldberg Judel	—	Sobieskiego 2
23	Malecki Zelman	—	Suraska 7
24	Goldsztejn Note	—	Rynek Kościuszki 34
25	Rozental Izrael	—	Ciepła 8
26	Rappoport Izrael	—	Piłsudskiego 23
27	Grynhaus Judel	—	" 5
28	Krukowski Ludwik	rzeźnik	Zamenhofa 18
29	Kaufman Stanisław	"	Sosnowa 51
30	Kraśnicki Michał	"	Wasilkowska 8
31	Popławski Bronisław	"	Mickiewicza 26
32	Szejnwald Dawid	fryzjer	Sienkiewicza 77
33	Kaflowicz Mozes	"	Marsz. Piłsudskiego 3
34	Jewrejski Józef	"	Sienkiewicza 29
35	Kirchner Janina	krawcowa	Marsz. Piłsudskiego 34
36	Topczewski Michał	krawiec	Dąbrowskiego 2
37	Dryl Michał	"	Kraszewskiego 22
38	Dakowicz Adam	"	Pieczurki 70
39	Zajkowski Alfred	piekarz	Sienkiewicza 52
40	Inż. Neumark Herc	—	Marsz. Piłsudskiego 14

V. Zdrowie publiczne.

9.

U S T A W A

z dnia 12 grudnia 1936 r.

o wojewódzkim Zakładzie Higieny w Katowicach.

(Dziennik Ustaw Śląskich z dnia 31 grudnia 1936 r.
Nr 24, poz. 37)

Art. 1.

(1) Wojewódzki Zakład badania żywności i przedmiotów użytku w Katowicach, utworzony na podstawie ustawy z dnia 16 maja 1934 r. o dozorcze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. Śl. Nr 14, poz. 27), otrzymuje nazwę: „Wojewódzki Zakład Higieny w Katowicach”.

(2) Wojewódzki Zakład Higieny w Katowicach jest zakładem województwa śląskiego.

(3) Do zadań Wojewódzkiego Zakładu Higieny w Katowicach należy:

- a) prowadzenie badań naukowych w zakresie higieny publicznej celem przystosowania zdobyczy wiedzy do potrzeb zdrowia publicznego, a w szczególności do potrzeb administracji sanitarnej;
- b) prowadzenie badań bakteriologiczno-serologicznych, chemicznych, farmakognostycznych, epidemiologicznych itp. dla użytku władz administracyjnych w związku z działalnością tych władz w zakresie administracji sanitarnej;
- c) wykonywanie w zakresie administracji sanitarnej czynności zleconych, a w szczególności w akcji zwalczania chorób zakaźnych, akcji propagandy higieny oraz w akcji dozoru nad artykułami i przedmiotami użytku;
- d) szkolenie fachowego personelu, zatrudnionego w państwowej i samorządowej administracji sanitarnej, personelu, zatrudnionego w innych dziedzinach administracji publicznej, wkraczających w zakres spraw zdrowotnych, oraz kształcenie pomocniczego personelu lekarskiego.

Art. 2.

(1) Wojewódzki Zakład Higieny w Katowicach działać będzie na obszarze województwa śląskiego oraz na obszarze innych województw na podstawie osobnych przepisów, wydanych przez właściwe władze państwowe.

(2) Przepisy o opłatach, obowiązujące w zakresie działania Państwowego Zakładu Higieny oraz Państwowego Zakładu badania żywności i przedmiotów użytku, mają odpowiednie zastosowanie również w zakresie działania Wojewódzkiego Zakładu Higieny. Śląska Rada Wojewódzka może ustanowić taryfy opłat ulgowych za poszczególne czynności.

(3) Dochody z tych opłat oraz grzywny wpływają do skarbu śląskiego.

Art. 3.

(1) Wojewódzki Zakład Higieny w Katowicach obejmuje następujące działy:

- 1) dział epidemiologiczny,
- 2) dział farmaceutyczny,
- 3) dział badania żywności i przedmiotów użytku,
- 4) dział higieny pracy.

(2) Śląska Rada Wojewódzka może utworzyć nowe działy. W utworzonych działach dyrektor Zakładu organizuje oddziały w ramach zatwierdzonego budżetu.

Art. 4.

(1) Na czele Wojewódzkiego Zakładu Higieny stoi dyrektor-lekarz, powołany do kierowania całokształtem działalności Zakładu oraz prowadzenia jego administracji. Na czele każdego działu stoi kierownik działu, na czele oddziału — kierownik oddziału.

(2) Dyrektora zastępuje jeden z kierowników działów, wyznaczony przez Wojewodę Śląskiego.

(3) Wewnętrznym organem opiniodawczym i doradczym dyrektora Zakładu w zakresie spraw, związanych z kierownictwem fachowym Zakładu, jest Rada kierowników działów.

(4) Skład tej Rady stanowią:

Dyrektor Zakładu — jako przewodniczący, oraz wszyscy kierownicy działów — jako członkowie.

(5) Zakres czynności Rady kierowników działów ustali Śląska Rada Wojewódzka.

(6) Śląska Rada Wojewódzka może powołać jeszcze inne ciała opiniodawcze i doradcze.

Art. 5.

Funkcjonariusze Wojewódzkiego Zakładu Higieny są śląskimi funkcjonariuszami wojewódzkimi i podlegają ogólnym przepisom, normującym stosunki służbowe śląskich funkcjonariuszów wojewódzkich, o ile stosunek służbowy nie opiera się na umowie prawno-prywatnej.

Art. 6.

Budżet Wojewódzkiego Zakładu Higieny stanowi osobny dział budżetu województwa śląskiego w części, obejmującej administrację śląską.

Art. 7.

Upoważnia się Śląską Radę Wojewódzką do wydawania szczegółowych przepisów, dotyczących organizacji Zakładu i jego działalności.

Art. 8.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Śląskiej Radzie Wojewódzkiej i Wojewodzie Śląskiemu.

Marszałek:

(—) *K. Grzesik*

10.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 16 grudnia 1936 r. Nr Zn. 6a/Za 6

w sprawie przywrócenia lekarzowi Kazimierzowi Zawadzkiemu prawa wykonywania praktyki lekarskiej.

Do

urzędów wojewódzkich i komisariatu rządu na m. st. Warszawę.

W związku z wstrzymaniem przez Sąd Okręgowy w Łodzi wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 20 października 1934 r. w części dotyczącej pozbawienia prawa wykonywania praktyki lekarskiej dra Kazimierza Zawadzkiego, Ministerstwo Opieki Społecznej uchyla pismo okólne z dnia 2 września 1936 r. Nr Zn. 6a/Za-6 (Dz. Urz. M. O. S. Nr 18/36. str. 525).

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr. J. Adamski*

11.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 13 stycznia 1937 r. Nr Zn. 14a/3-7

w sprawie pomocy okulistycznej dla funkcjonariuszów państwowych.

Do

urzędów wojewódzkich, komisariatu rządu na m. st. Warszawę i starostw.

Ministerstwo Opieki Społecznej podaje do wiadomości załączone wytyczne w sprawie pomocy okulistycznej dla osób, które uległy urazom oczu, celem wykorzystania tych wytycznych przy udzielaniu państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych.

Podsekretarz Stanu:

(—) *Dr E. Piestrzyński*

1 zał.

Zał. do p. o. M. O. S. z dn. 13.I. 1937 r. Nr Zn. 14a/3-7.

WYTYCZNE W SPRAWIE POMOCY OKULISTYCZNEJ DLA OSÓB, KTÓRE ULEGLY URAZOM OCZU.

(1) Każda osoba, która dozna przy pracy uszkodzenia narządów wzroku, niezależnie od doraźnej pomocy (na miejscu), powinna być poddana badaniu specjalistycznemu przez okulistę przed upływem 3 dni od powstania uszkodzenia.

(2) W razie ciężkich uszkodzeń powłok osłaniających narząd wzroku lub samego narządu wzroku, a w szczególności gałki ocznej, osoba poszkodowana powinna być natychmiast, a w każdym razie w ciągu tego samego dnia zbadana i opatrzona przez lekarza.

(3) Lekarz udzielający pierwszej pomocy, którym powinien być, w miarę możliwości okulista, w razie stwierdzenia głębokiego uszkodzenia gałki ocznej, zwłaszcza z podejrzeniem na obecność w niej ciała obcego lub w razie innego ciężkiego stanu oka, powinien, po należyтым opatrzeniu oka (usunięciu ciał obcych powierzchownie umiejscowionych, substancji żrących, założeniu opatrunku antyseptycznego) oraz zastosowaniu surowicy przeciwtępcowej w przypadkach ran zanieczyszczonych ziemią, skierować chorego, w krótkiej drodze bez wszelkich dalszych badań, wprost do najbliższego szpitala, posiadającego oddział oczny.

(4) Jeśli pierwszej pomocy udziela lekarz nie okulista, to z wyjątkiem wypadków, wymagających bezpośredniego przesłania do szpitala

(ust. 3), obowiązany jest on, po udzieleniu pierwszej pomocy, każdego takiego poszkodowanego skierować do specjalisty dla dokładnego zbadania i powzięcia decyzji co do dalszego postępowania. Takiemu poszkodowanemu należy ułatwić jak najszybsze otrzymanie pomocy specjalistycznej.

(5) Lekarz okulista, do którego zostanie skierowany chory urazowy, powinien przyjąć takiego chorego przed innymi, przeprowadzić dokładne badanie i opisać stan narządu wzroku, a wreszcie, w razie stwierdzenia lub nawet powzięcia uzasadnionego podejrzenia, co do obecności ciała obcego w głębi oka lub stwierdzenia innego ciężkiego stanu tego oka, wymagających leczenia szpitalnego, powinien zarządzić niezwłocznie przesłanie chorego do najbliższego szpitala na oddział oczny.

(6) Decyzja lekarza okulisty, co do przesłania chorego urazowego do szpitala, nie może być hamowana żadnymi zarządzeniami administracyjnymi; z przypadkami tymi należy postępować, jak z casus urgens.

(7) W przypadkach, nie wymagających natychmiastowego przesłania do szpitala, lekarz okulista może bądź pozostawić chorego w swoim leczeniu, bądź nawet, jeśli uszkodzenie jest powierzchowne i nie wymaga specjalistycznego leczenia, przekazać do dalszego leczenia lekarzowi ogólnemu, przepisując odpowiednie postępowanie i zastrzegając sobie kontrolę.

(8) Jeśli lekarz okulista stwierdzi potrzebę przeprowadzenia badań lub zabiegów specjalistycznych, których sam wykonać nie może, powinien skierować chorego bądź do innego okulisty, który potrzebne czynności może wykonać, bądź też na oddział okulistyczny najbliższego szpitala.

(9) Lekarz bez specjalnego przeszkolenia w zakresie leczenia chorób oczu nie powinien przeprowadzać samodzielnie leczenia przypadków urazowych oczu.

12.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 stycznia 1937 r. Nr Zn. 3e/27-6

w sprawie cofnięcia zezwolenia na obrót specyfiku farmaceutycznego p. n. Specifique Lancelot.

Do

urzędów wojewódzkich i komisariatu rządu na m. st. Warszawę.

Ministerstwo Opieki Społecznej zawiadamia, że decyzją z dnia 31 grudnia 1936 r. Nr Zf. 11/La-6 cofnęło zezwolenie na obrót specyfiku farmaceutycznego p. n. Specifique Lancelot Nr rej. 1135, wytwarzanego przez firmę Laboratoire Lancelot w Paryżu.

Wobec tego w myśl postanowień §§ 1 i 15 rozporządzenia z dnia 30 czerwca 1926 r. o wyrobie i obrocie specyfików farmaceutycznych (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 406) wymieniony preparat nie może nadal znajdować się w obrocie.

Ministerstwo prosi o zawiadomienie o powyższym aptek i hurtowych drogeryj na terenie województwa (m. st. Warszawy) i wydanie potrzebnych zarządzeń.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr J. Adamski*

13.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 stycznia 1937 r. Nr Zn. 3e/24-6

w sprawie kontroli obrotu kodeiną w hurtowych składach materiałów aptecznych.

Do

urzędów wojewódzkich, komisariatu rządu na m. st. Warszawę i starostw.

Ponieważ przeprowadzane lustracje hurtowych składów materiałów aptecznych wykazały, że składy te często nie prowadzą zupełnie albo też prowadzą w sposób niedostateczny lub nieodpowiedni kontrolę obrotu kodeiną, Ministerstwo Opieki Społecznej wyjaśnia, że taki stan rzeczy nie może nadal być tolerowany, jako sprzeczny z obowiązującymi przepisami.

Do kodeiny, jako środka trującego, mają zastosowanie te same przepisy, jakie mają zastosowanie do trucizn. Przepisy te są następujące:

Na obszarze m. st. Warszawy, województw: kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, warszawskiego oraz na obszarze powiatów: augustowskiego, kolneńskiego, łomżyńskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego, sejneńskiego, suwalskiego i wysoko-mazowieckiego woj. białostockiego — mają moc obowiązującą przepisy art. 3 postanowień rozporządzenia Rady Administracyjnej z dnia 7/19 września 1862 r. (Dz. Praw Nr 182, tom 61, str. 55—69).

2) Na obszarze województw: nowogrodzkiego, poleskiego, wileńskiego, wołyńskiego oraz na obszarze powiatów: białostockiego, bielskiego, grodzieńskiego, sokólskiego i wólkowskiego woj. białostockiego — mają zastosowanie przepisy §§ 677 i 693 rosyjskiej ustawy lekarskiej (Freiberg, str. 967).

3) Na obszarze województw południowych mają zastosowanie przepisy § 9 austr. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Handlu z dnia 21 kwietnia 1876 r. (Dz. p. p. Nr 60).

4) Na obszarze województw zachodnich mają zastosowanie przepisy § 11 ust. 2 ministerialnego rozporządzenia policyjnego z dn. 22 lutego 1906 r. o obrocie truciznami (p. Rapmund i Dietrich z 1913 r. t. II str. 1311).

W myśl wszystkich wyżej przytoczonych przepisów prawnych składy hurtowe sprzedające kodeinę obowiązane są prowadzić szczegółową kontrolę obrotu tego środka. Kontrola obrotu kodeiną powinna być prowadzona w sposób określony w szczególnych przepisach. Jeżeli nie ma tych przepisów, kontrola ta powinna obejmować co najmniej następujące dane:

- 1) datę nabycia lub wydania kodeiny,
- 2) nazwisko, imię i adres dostawcy lub odbiorcy,
- 3) ilość nabytej lub wydanej kodeiny.

Podczas lustracji należy przeto na przyszłość zwracać uwagę, czy powyższy obowiązek jest należycie wykonywany przez hurtowe składy materiałów aptecznych. W razie uchylania się od tego obowiązku należy winnych pociągać do odpowiedzialności karno-administracyjnej na ogólnych zasadach przepisów o wykroczeniach.

Dyrektor Departamentu:

(—) *D. J. Adamski*

14.

PISMO OKÓLNE

MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 stycznia 1937 r. Nr Zn. 3c/16-6

w sprawie udziału samorządu w pokrywaniu kosztów zwalczania chorób zakaźnych.

Do

urzędów wojewódzkich we Lwowie, Krakowie, Stanisławowie i w Tarnopolu.

W związku z zapytaniem jednego z urzędów wojewódzkich w sprawie wymienionej w nagłówku Ministerstwa Opieki Społecznej wyjaśnia, co następuje:

Należy przyjąć, że określone w art. 6 ust. (1) i art. 10 ust. (1) ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 198) obowiązki zarządów gminnych, mających własne organa sanitarne, na obszarze województw:

krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego dotyczą również gmin, dla których ustanowiono wspólnych lekarzy, tj. okręgowych. Lekarze ci, pomimo, że są mianowani przez Tymczasowy Wydział Samorządowy w likwidacji, są organami sanitarnymi właściwych gmin i jako tacy są oni na obszarach gmin powołani do wykonywania obowiązków sanitarno-policyjnych, nałożonych na te gminy z mocy przepisów §§ 3 i 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 1870 r. (Dz. pr. p. Nr 68), ze zmianami wynikającymi z później wydanych przepisów prawnych polskich.

Koszty wynikające z postanowień art. 17 ust. (1) wymienionej wyżej ustawy z dnia 21 lutego 1935 r., z zastrzeżeniami podanymi w ust. (2) tego artykułu, pokrywają w całości odpowiednie związki samorządowe. Między innymi należą tu koszty związane z wprowadzeniem, na terenach działalności poszczególnych gmin, urządzeń sanitarnych, niezbędnych dla potrzeb miejscowych, jak np. aparatów dezynfekcyjnych, łącznie z obsługą i niezbędnymi materiałami. Jeżeli poszczególne gminy nie mają urządzeń, to z tego nie wynika, aby takie gminy były zwolnione od nałożonych na nie ustawą obowiązków i nie miały np. obowiązku przeprowadzania odkażania bez użycia specjalnych urządzeń (aparatów), jeżeli bez nich może być to wykonane; obowiązki te mogą być ewentualnie wykonane za gminę przez związek samorządowy powiatowy.

Koszty podróży i diety lekarzy okręgowych opłaca Tymczasowy Wydział Samorządowy w likwidacji jako organ, który przejął obowiązki ciężące w tym względzie na galicyjskim funduszu krajowym.

Zmiana dotychczasowej austriackiej instrukcji dla lekarzy gminnych i okręgowych jest w opracowaniu i do czasu wydania nowej powinna być nadal stosowana instrukcja dotychczasowa, z uwzględnieniem zmian wynikających z później wydanych przepisów polskich. Ponieważ jednak sprawa powyższa będzie przedmiotem szczegółowych rozważań, Ministerstwo Opieki Społecznej prosi o nadesłanie wniosków, co do rodzaju proponowanych przez urzędy wojewódzkie zmian.

Dyrektor Departamentu:

(—) *D. J. Adamski*

VI. Sprawy ogóln-administracyjne.

15.

OKÓLNIK Nr 2/37

MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 15 stycznia 1937 r. Nr Or. 3/1-7

**w sprawie zwalniania próśb o pracę i zapomogi
od opłacania kosztów związanych z ich
załatwieniem.**

Do

*Panów dyrektorów departamentów i
równorzędnych w Ministerstwie Opieki
Społecznej, dyrektorów i kierowni-
ków urzędów podległych,
oraz do Pana dyrektora Funduszu
Pracy.*

W wyniku okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1936 r. Nr 71 zarządzam, co następuje:

Osoby, pozostające bez środków do życia, które wnoszą prośby o pracę i zapomogi do podległych mi urzędów administracji rządowej,

nie mogą być obciążane kosztami, związanymi z załatwieniem tych próśb, w szczególności także opłatami za doręczanie odpowiedzi. Osoby te powinny być zwalniane od ponoszenia wspomnianych kosztów zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami. W szczególności w postępowaniu opartym na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341) należy w tych przypadkach stosować art. 107 ust. 5 wymienionego rozporządzenia.

Również nie może mieć miejsca pociąganie osób, wnoszących uzasadnione skargi i zażalenia na działalność urzędów i urzędników, do ponoszenia kosztów postępowania. Załatwianie tego rodzaju skarg i zażaleń leży przede wszystkim w interesie publicznym. Stąd koszty postępowania w szczególności również koszty doręczania pism związanych z załatwieniem nie ma ponosić wnoszący, lecz władza względnie osoby winne przekroczeń służbowych (§ 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 października 1932 r.—Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 790).

Minister:

(—) *Marian Zyndram-Kościałkowski*

ZAMÓWIENIA I WPLATY NALEŻY KIEROWAĆ POD ADRESEM
MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ, WARSZAWA, UL. DŁUGA 38/40.

NAKŁADEM MINISTERSTWA OPIEKI SPOŁECZNEJ

TŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ, MIODOWA 22, Nr 88155.

PRENUMERATA ROCZNA 12 ZŁ.

CENA ODDZIELNEGO NUMERU 1 ZŁ